

PROGRAM WISŁA 2020

SPIS TREŚCI

I. Wstęp.....	3
1.1. Geneza powstania PROGRAMU.....	3
1.2. Podstawy prawne PROGRAMU.....	3
1.3. Terytorialny obszar PROGRAMU.....	5
1.4. Metodyka opracowania PROGRAMU.....	9
II. Założenia wyjściowe PROGRAMU.....	11
2.1. Przesłanki powstania PROGRAMU.....	11
2.2. Cechy PROGRAMU.....	13
2.3. Struktura PROGRAMU.....	14
2.4. Przewidywane konflikty.....	15
2.5. Podmioty uczestniczące w PROGRAMIE.....	15
2.6. Uwarunkowania zewnętrzne.....	17
2.7. Silne i słabe strony PROGRAMU.....	28
III. Syntetyczny opis głównych problemów występujących w obrębie PROGRAMU.....	29
3.1. Identyfikacja podstawowych problemów.....	29
3.2. Kryteria podziału problemów na lokalne i ponadlokalne.....	29
3.3. Omówienie zagadnień i problemów w regionach wodnych na podstawie informacji uzyskanych z regionalnych zarządów gospodarki wodnej.....	30
3.4. Budowa KASKADY Dolnej Wisły w okresie do 2020 roku jako wielozadaniowych zbiorników wodnych, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego.....	33
3.5. Żuławy Wiślane.....	34
IV. Cele i obszary merytoryczne PROGRAMU.....	36
4.1. Główne cele PROGRAMU.....	36
4.2. Merytoryczne obszary PROGRAMU.....	37
V. Sposoby rozwiązania problemów	41
5.1. Kryteria ustalenia zadań priorytetowych.....	41
5.2. Podstawowe zadania priorytetowe.....	41

VI. Zarządzanie PROGRAMEM	42
6.1. Uczestnicy PROGRAMU i ich rola.....	42
6.2. Udział społeczeństwa w zarządzaniu PROGRAMEM (otwarte planowanie).....	42
6.3. Struktura zarządzania PROGRAMEM.....	43
Etap I - do czasu ustanowienia Ustawy Wiślanej	43
6.4. Zadania i rola Biura Programu dla Wisły i Jej Dorzecza.....	43
Etap II - po ustanowieniu Ustawy Wiślanej.....	45
VII. Źródła finansowania PROGRAMU.....	48
VIII. Projekt ustawy.....	51

Załączniki:

- 1) Zagregowane zadania inwestycyjne PROGRAMU Wisła – 2020 według województw (załącznik nr 1 do projektu ustawy).....
- 2) Zagregowane zadania inwestycyjne PROGRAMU Wisła – 2020 według zadań (załącznik nr 2 do projektu ustawy).....

I. Wstęp

„Program dla Wisły i jej Dorzecza 2020”, zwany dalej Programem Wisła 2020 lub PROGRAMEM, powstał z inicjatywy Związku Miast Nadwiślańskich, który doprowadził do zjednoczenia wokół niego środowisk samorządowych, rządowych i organizacji pozarządowych. W wyniku tego w dniu 2 czerwca 2000r. zostało zawarte tzw. Porozumienie Toruńskie.

„Program dla Wisły i jej Dorzecza 2020” jest programem inwestycyjnym.

1.1. Geneza powstania PROGRAMU

Potrzeba powstania takiego PROGRAMU wynikała z następujących przyczyn:

1. Kontynuacji prac związanych z Wisłą i jej dorzeczem przez różne podmioty – rządowe, samorządowe, naukowo-badawcze, stowarzyszenia itd.
2. Silnej presji środowisk samorządowych w zakresie rozwiązywania podstawowych problemów gospodarki wodnej – stąd samorządowa inicjatywa powstania Biura i pracy nad PROGRAMEM
3. Braku ukierunkowanych działań w obszarze związanym z gospodarką wodną, w tym brak strategii gospodarki wodnej
4. Konieczności jednoznacznego zdefiniowania problemów w dorzeczu Wisły i sposobów ich rozwiązania, a w szczególności znalezienie źródeł finansowania
5. Konieczności koordynacji różnych przedsięwzięć oraz łagodzenie konfliktów

1.2. Podstawy prawne PROGRAMU

Podstawowe założenia prawne PROGRAMU tworzą:

➤ **Konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju**

➤ **Ustawy związane z gospodarką wodną i ochroną środowiska m.in.:**

- Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz.U. Nr 115, poz. 1229 z dnia 11 października 2001r. z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z dnia 20 czerwca 2001 Nr 62, poz. 627),
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z dnia 18 września 2001r. Nr 100, poz. 1085),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. Nr72 poz.747),
- Ustawa z dnia 16 października 1991r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U.Nr 99 poz. 1079),
- Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000r.,

-
- Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz.717),
 - Ustawa o ochronie dóbr kultury,
 - Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz.U.Nr54 poz.348 z późn. zm.),
 - Ustawa z dnia 24 lipca 2002 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne. (Dz.U. Nr 135 poz. 1144),
 - Inne.
- **Dyrektywy unijne, przede wszystkim Ramowa Dyrektywa Wodna :**
- Dyrektywa Rady 75/440/EWG z dnia 16 czerwca 1975r. dotycząca wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej, zmieniona przez Dyrektywy 79/869/EWG, 90/656/EWG, 91/692/EWG,
 - Dyrektywa Rady 80/778/EWG z dnia 15 lipca 1980r. dotycząca jakości wody wodociągowej przeznaczonej dla ludności do picia, zmieniona przez Dyrektywy Rady 81/858/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG,
 - Dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 03 listopada 1998r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
 - Dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991r. w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego,
 - Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991r. o oczyszczaniu ścieków komunalnych,
 - Dyrektywa Rady 79/409/EWG dotycząca ochrona dzikich ptaków,
 - Dyrektywa Rady 92/43/EWG dotycząca ochrony dzikiej fauny i flory.
- **Polityka ekologiczna Państwa:**
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie przyjęcia "Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010" (M.P. z dnia 18 czerwca 2003 r. Nr33, poz.433),
- **Umowy i konwencje międzynarodowe m.in.:**
- **Konwencja o obszarach wodno-błotnych** mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (RAMSAR 1971r.),
 - **Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego** (PARYŻ 1972r.),
 - **Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem** (WASZYNGTON 1973r.),

- **Konwencja o ochronie wędrownych gatunków** dzikich zwierząt (BONN 1979r.),
 - **Konwencja o ochronie gatunków dzikiej fauny i flory europejskiej** oraz ich siedlisk naturalnych (BERNO 1979r.),
 - **Konwencja o różnorodności biologicznej** (RIO de JANEIRO 1992r.),
 - **Europejska Sieć Ekologiczna Specjalnych Obszarów Chronionych** pod nazwą **NATURA 2000**.
- **Strategie na szczeblu krajowym i województw samorządowych:**
- Programy ochrony środowiska (z 2003r.) opracowane przez województwa samorządowe,
 - Zintegrowane Programy Operacyjne Rozwoju Regionalnego opracowane przez urzędy marszałkowskie na lata 2004 – 2006 w aspekcie potrzeb wieloletnich Programu Wisła 2020.
- **Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych**
- Uchwalony w dniu 16 grudnia 2003r. przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej
 - **Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie utworzenia Ministerstwa Środowiska**
 - **Uchwała Sejmu RP w sprawie realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnego pod nazwą Stopień wodny Nieszawa – Ciechocinek z dnia 22 grudnia 2000r.**
- **Porozumienie Toruńskie z 02.06.2000r.**
- ### 1.3. Terytorialny obszar PROGRAMU

Niemal cały obszar Polski (97,3%) leży w zlewni Morza Bałtyckiego w dorzeczach: Wisły (53,9%), Odry (34%), rzek pobraża Bałtyku (11%) i Niemna (0,8%). Według nowego, umownego podziału, zgodnego z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. (Dz. U. Nr 232 poz. 1953) rzeki pobraża Bałtyku zaliczono odpowiednio do dorzeczy Odry (w tym podziale 40% pow. kraju) i Wisły (59% pow. kraju). Obszar Polski został podzielony na dwa umowne dorzecza.

Główne rzeki w dorzeczu Wisły

Rzeki	Długość (km)	Powierzchnia dorzecza (km ²)
Wisła	1 047	194 424, w tym w Polsce 168 699
Bug	772	39 420, w tym w Polsce 19 284
Narew	484	75 175, w tym w Polsce 53 873
San	443	16 861, w tym w Polsce 14 390
Pilica	319	9 273
Wieprz	303	10 415

Wisła, to najdłuższa rzeka w Polsce, przecinająca cały kraj od Beskidu Śląskiego po Zatokę Gdańską. Potoki źródłowe to Czarna Wisielka i Biała Wisielka. Źródła Wisły znajdują się na stokach Baraniej Góry. Długość Wisły wynosi 1 047,5 km (z Czarną Wisielką, z Białą Wisielką – 1 044,6 km), powierzchnia dorzecza 194 424 km² (w Polsce 168 699 km² tzn. 53,9% pow. kraju). Wisła przepływa przez siedem województw (śląskie, małopolskie, podkarpackie, lubelskie, mazowieckie, kujawsko-pomorskie i pomorskie), dorzecze Wisły dodatkowo obejmuje 4 województwa (świętokrzyskie, łódzkie, podlaskie, warmińsko-mazurskie).

Wisła przepływa przez Pogórze Śląskie, Kotlinę Oświęcimską, Bramę Krakowską, Kotlinę Sandomierską, Małopolski Przełom Wisły, Nizinę Środkowomazowiecką, Pradolinę Toruńsko-Eberswaldzką, Dolinę Dolnej Wisły, Pobrzeże Gdańskie. Uchodzi do Morza Bałtyckiego delta (Żuławy Wiślane), ramiona ujściowe to Nogat, Szarpawa, Przekop Wisły, Wisła Śmiała i Martwa Wisła.

Główne dopływy Wisły stanowią: Przemsza, Soła, Skawa, Raba, Dunajec, Wisłok, Wisłoka, San, Nidzica, Nida, Wieprz, Wilga, Pilica, Bzura, Narew z Bugiem, Wkra, Drwęca, Brda, Wda, Osa, Wierzyca, Radunia, Motława.

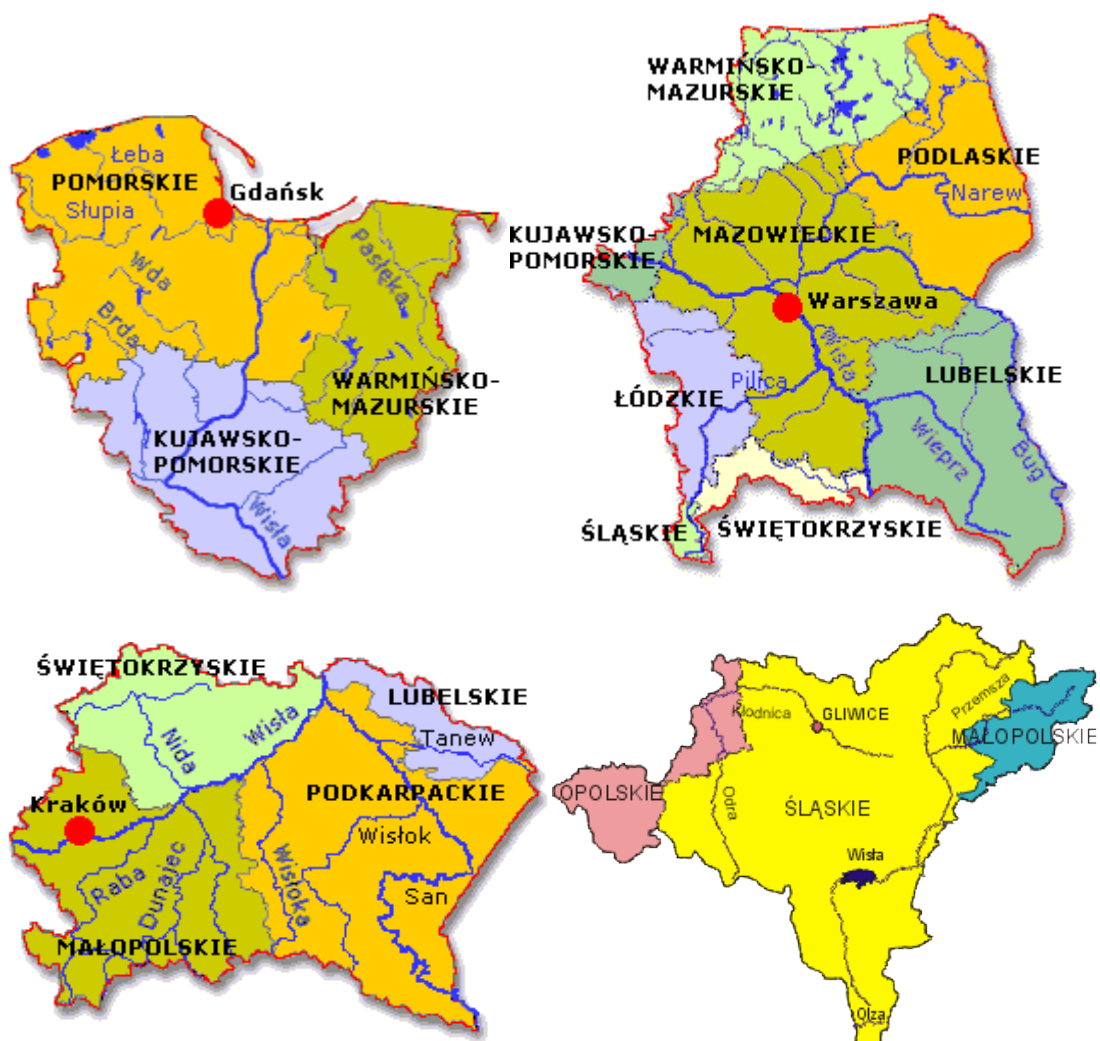
Wisła przepływa przez: Oświęcim, Kraków, Tarnobrzeg, Sandomierz, Kazimierz Dolny, Puławy, Dęblin, Warszawa, Wyszogród, Płock, Włocławek, Nieszawa, Ciechocinek, Toruń, Solec Kujawski, Bydgoszcz, Chełmno, Świecie, Nowe, Grudziądz, Kwidzyn, Tczew, Gdańsk.

Terytorialny obszar Programu przedstawia się następująco:

- Dorzecze Wisły w granicach RP,
- Dorzecza innych rzek i rzeki Przymorza przypisane do umownego dorzecza Wisły.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 10.12.2002r. **dorzecze Wisły podzielone jest na 4 regiony wodne** podporządkowane poszczególnym regionalnym zarządom gospodarki wodnej:

- a) **region wodny Małej Wisły (RZGW Gliwice)** – z obszarem działania obejmującym dorzecze rzeki Wisły od źródeł do ujścia Przemszy,
- b) **region wodny Górnej Wisły (RZGW Kraków)** - z obszarem działania obejmującym dorzecze rzeki Wisły od ujścia Przemszy do ujścia Sanny,
- c) **region wodny Środkowej Wisły (RZGW Warszawa)** - z obszarem działania obejmującym dorzecze rzeki Wisły od ujścia Sanny do miejscowości Korabniki,
- d) **region wodny Dolnej Wisły (RZGW Gdańsk)** - obszarem działania obejmującym dorzecze rzeki Wisły od miejscowości Korabniki do ujścia do morza oraz dorzecze rzek Przymorza.

MAPKI REGIONÓW WODNYCH (RZGW Gliwice – łączny obszar dorzecza Górnej Odry i Małej Wisły).

Podział ten jest rezultatem naturalnych uwarunkowań dorzecza i znajdzie odzwierciedlenie w PROGRAMIE.

Dodatkowo w PROGRAMIE zostanie wyodrębniony teren Żuław, z uwagi na jego specyfikę oraz zaawansowanie prac nad Ustawą Żuławską, która będzie stanowić integralną część Ustawy Wiślanej.

Podczas prac nad PROGRAMEM zachodzi potrzeba współpracy międzynarodowej na obszarach dorzeczy wspólnych z sąsiednimi państwami.

W trakcie dalszych prac nad PROGRAMEM nastąpi skorelowanie regionów wodnych z podziałem administracyjnym kraju.

1.3.1. Ogólna charakterystyka regionów wodnych

Region wodny Małej Wisły (RZGW Gliwice)

Gliwicki Zarząd jest jedynym w Polsce obejmującym w swych granicach zlewnie dwóch głównych rzek tj. Wisły i Odry, rozdzielonych działem wodnym I rzędu. W rozbiciu na mniejsze zlewnie obszar działania obejmuje Wisłę od źródeł w Beskidzie Śląskim do mostu kolejowego w Oświęcimiu, tj. ma długości 106 km z dopływami: Pszczyнкą, Gostynią, Przemszą (wraz z Brynicą i Białą Przemszą), Wapienicą i Białą – łączna powierzchnia dorzecza 3910 km².

Region wodny Górnej Wisły (RZGW Kraków)

Powierzchnia obszaru działania RZGW Kraków stanowi ok. 14% terytorium kraju i wynosi 43 767 km², z tego 98,7 % przypada na dorzecze górnej Wisły.

Dorzecze górnej Wisły jest najbogatszym w wodę obszarem w skali Polski (24% zasobów). Zasoby wodne obszaru RZGW Kraków stanowią około 93% zasobów górnej Wisły. Do cech charakterystycznych tego obszaru należy nierównomierne rozłożenie zasobów w dorzeczu i duża zmienność w czasie. Najzasobniejszym w wodę w dorzeczu górnej Wisły jest Dunajec, następnie górny San i Soła, a kolejne miejsca zajmują Skawa i Raba. Najuboższe w wodę są lewobrzeżne dopływy górnej Wisły: Nida, Czarna i Koprzywianka.

Bilansując zasoby dyspozycyjne wód podziemnych ocenia się je na 25,8 m³/s, co w skali rocznej odpowiada wielkości 0,8 km³. Jest to zaledwie 6,4% w stosunku do zasobów całej Polski, lecz stanowi znaczący udział w zaopatrzeniu w wodę ludności tego regionu.

Region wodny Środkowej Wisły (RZGW Warszawa)

RZGW Warszawa obejmuje zasięgiem swojego działania zlewnię Wisły Środkowej i Dolnej, od ujścia rzeki Sanny (295,2 km) do Włocławka (684 km) oraz dorzecze Niemna i Pregoły (północno - wschodnia część kraju). Powierzchnia obszaru wynosi 111 tys. km² (tj. ok. 1/3 powierzchni Polski) i znajduje się w granicach administracyjnych 10 województw, w tym dwóch w całości.

Na obszarze RZGW W-wa leży 101,1 tys. km² dorzecza Wisły, co stanowi 51% jego całkowitej powierzchni. Ważniejsze jednostki hydrograficzne: dorzecze Wieprza, Pilicy, Narwi w granicach Polski (w tym Bug w granicach Polski).

Naturalne zasoby wodne obszaru są stosunkowo niewielkie i rozmieszczone nierównomiernie. Najwyższe zasoby wodne występują w części północnej obszaru (Pojezierze Mazurskie). Deficyty wód powierzchniowych występują przede wszystkim w części środkowej na Nizinie Mazowieckiej i Wyżynie Lubelskiej.

Region wodny Dolnej Wisły (RZGW Gdańsk)

Obszar działania obejmuje dorzecze Wisły od km 684 do ujścia do Morza Bałtyckiego, dorzecze rzek Przymorza na zachód od Wisły do rzeki Słupi włącznie, dorzecze rzek Przymorza na wschód od Wisły od rzeki Stradyk włącznie. Powierzchnia ogółem ok. 34700 km². Obszar ten stanowi ok. 11,1% powierzchni Polski.

W regionie Dolnej Wisły znajduje się wyjątkowy pod względem gospodarki wodnej subregion – Żuławy Wiślane.

1.4. Metodyka opracowania PROGRAMU

Biuro Programu dla Wisły i jej Dorzecza przyjęło w momencie jego powołania następującą metodykę opracowania PROGRAMU:

- Przyjęto założenie opracowania czterech podstawowych obszarów merytorycznych:
 - ochrona zasobów i czystości wód podziemnych i powierzchniowych,
 - przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom (ochrona przed powodzią, ochrona przed suszą),
 - ochrona środowiska, zasobów przyrodniczych i krajobrazu,
 - rozwój gospodarczy dorzecza (energetyka wodna, żegluga śródlądowa i przeprawy mostowe, turystyka itd.).
- Przyjęto, że dane wypełniające PROGRAM będą pozyskiwane z następujących źródeł:
 - Województwa samorządowe,
 - Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej.

Ograniczenia w pozyskiwaniu pełnych danych wynikały z następujących przyczyn:

- tworzenia PROGRAMU na poziomie ogólnokrajowym,
- określonych możliwości czasowych i finansowych Biura.

Założono, że zarówno Urzędy Marszałkowskie jak i Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej przygotowują materiał do PROGRAMU w miarę jednolity, obejmujący najważniejsze zadania do realizacji.

W trakcie prac okazało się, że:

- Urzędy Marszałkowskie przekazały dane o różnym stopniu szczegółowości. Generalnie ograniczyły się do inwestycji zaplanowanych w I okresie (do 2006r.)
- RZGW włączyły się do tworzenia PROGRAMU dopiero na przełomie 2003/2004.

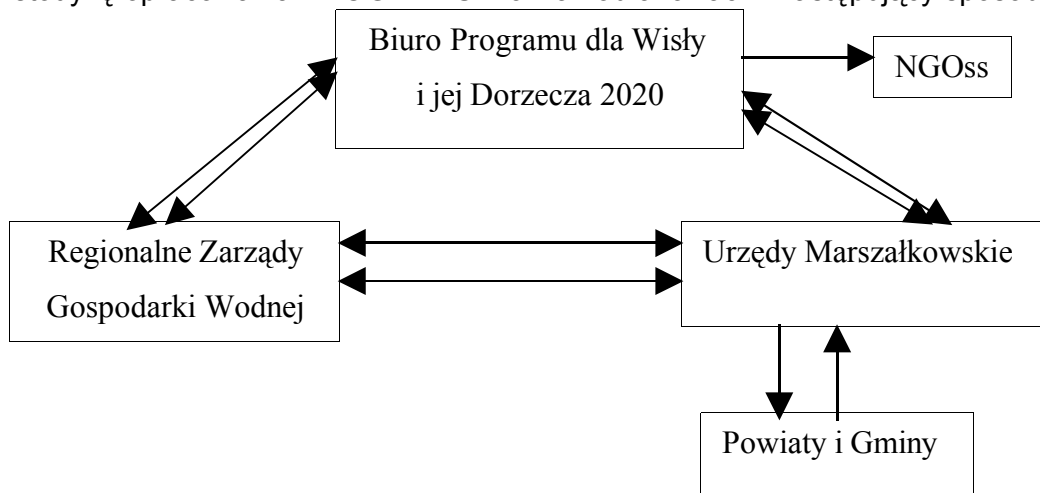
Z tych względów Program będzie wymagał aktualizacji, szczególnie w zakresie inwestycji planowanych po 2006r.

Przy okazji warto odnotować że:

1. Skierowanie zapytań do Urzędów Marszałkowskich spowodowało, że w tych instytucjach zaczęto poważnie analizować i dostrzegać problemy związane z szeroko pojętą gospodarką wodną w regionach.
2. Odnotowano brak zainteresowania w tworzeniu PROGRAMU dwóch najbardziej zaangażowanych poprzednio w Programie Wiślanym pozarządowych organizacji ekologicznych: WWF i Klubu GAJA, mimo, że obie organizacje zostały poproszone o aktywne włączenie się do realizacji PROGRAMU.

Opis metodyki opracowania PROGRAMU jest bardzo ważny z uwagi na zawarte w treści PROGRAMU planowane inwestycje. Biuro Programu dla Wisły i jej Dorzecza nie czuło się upoważnione do weryfikacji danych pochodzących z w/w źródeł.

Metodykę opracowania PROGRAMU można zobrazować w następujący sposób:

II. Założenia wyjściowe PROGRAMU

2.1. Przesłanki powstania PROGRAMU

Konieczność opracowania zintegrowanego PROGRAMU wynika z następujących przesłanek:

1. Wisła – królowa polskich rzek, jest jedną z najbardziej zaniedbanych rzek w Europie. Olbrzymiego niedorozwoju Wisły i jej dorzecza nie można w żaden sposób tłumaczyć dobrze pojętą ochroną środowiska i zasobów przyrodniczych. W czasie, kiedy mieszkańcy innych krajów zagospodarowywali rzeki, Wisła płynęła przez trzy zabory: austriacki, rosyjski i pruski. Dopiero po II wojnie światowej rzeka wraz z większością obszarów dorzecza znalazła się na terenie jednego państwa. Do niedawna nie zajmowano się Wisłą w sposób kompleksowy, nie kreślono wizji wykorzystania rzeki przez mieszkańców miast nad nią położonych, nie tworzono infrastruktury umożliwiającej to wykorzystanie. Społeczności lokalne od lat wyrażały wolę zbliżenia się do Wisły – wola ta jest artykułowana coraz mocniej poprzez zrzeszenie się miast w Związku Miast Nadwiślańskich, którego zadaniem i celem działania jest przywrócenie Wisły życiu. Niech rzeka daje pracę i wypoczynek, niech służy turystyce, sportowej aktywności, edukacji młodego pokolenia, niech pozwoli ludziom rozwijać się gospodarczo i czerpać przyjemności z obcowania z nią.
2. Wyzwaniem dla rządzących wszystkich szczebli jest przedstawienie takiej wizji rozwoju dorzecza Wisły, aby przede wszystkim rzeka służyła ludziom. Dlatego też ZMN usilnie zabiega o to, aby wreszcie powstał wizjonerski, a jednocześnie realny program zagospodarowania Wisły i jej dorzecza w perspektywie najbliższych kilkunastu lat. Po programach częściowo realizowanych w przeszłości pozostały fragmenty budowli i niezrealizowanych koncepcji. Najwyższy czas, aby powstał nowy Program. Program różniący się od poprzednich przede wszystkim tym, że będzie tworzony od dołu do góry, od fundamentów do nadbudowy. Fundamentem w tej strukturze tym powinny być plany, zamierzenia, potrzeby i oczekiwania mieszkańców miast i gmin nadwiślańskich.
3. Ograniczone zasoby wodne kraju, warunki hydrologiczne dorzecza oraz ekstremalne zjawiska klimatyczne powtarzające się w ostatnich latach powodują konieczność racjonalnej gospodarki zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach bilansowych.

4. Dorzecze rzeki Wisły stanowiące wraz z Pojezierzem Mazurskim i Pomorskim korytarz ekologiczny łączący zlewnie Morza Czarnego z Morzem Bałtyckim jest obszarem geograficznym o niewymiernych wartościach przyrodniczych i jego ochrona nie może się ograniczać do programów regionalnych.
5. Polityka Unii Europejskiej mająca skonkretyzowana w dyrektywach oraz w nowym Prawie wodnym obliguje Polskę do zarządzania gospodarką wodną w obszarze dorzeczy (Wisły i Odry).
6. Nakłady inwestycyjne na gospodarkę wodną były, są i będą ograniczone i z tego względu ich przeznaczenie powinno być optymalizowane na wielu szczeblach zarządzania wg zdefiniowanych celów strategicznych dla danego dorzecza. Dążąc do optymalnego wykorzystania środków dostępnych na poszczególnych szczeblach decyzyjnych konieczne jest zdefiniowanie potrzeb oraz przygotowanie programów wg jednolitych kryteriów efektywności.
7. Brak spójnego PROGRAMU stanowi poważną barierę rozwoju programów lokalnych.
8. Po powodzi w 1997r. Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że brak jest kompleksowego programu ochrony przeciwpowodziowej dla Wisły i jej głównych dopływów. Zapisy nowego Prawa wodnego obligują do wykonania planów i programów dla dorzeczy przez odpowiednie instytucje rządowe (regionalne zarządy gospodarki wodnej). Zachodzi jednak obawa, że przy niewielkich środkach, którymi dysponują te instytucje, ich realizacja może być zagrożona. Program Dla Wisły ma na celu wspomóc te działania. Końcowym etapem prac powinien być zintegrowany system ochrony przeciwpowodziowej dla Wisły i jej głównych dopływów.
9. Strategie rozwoju regionalnego województw samorządowych uwarunkowane są zasobami wód powierzchniowych i podziemnych. Strategie te powinny uwzględniać podstawy racjonalnego gospodarowania zasobami zgodnie z zasadą trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz określać zadania samorządów terytorialnych w tym zakresie a także określać inwestycje o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym oraz możliwości zaangażowania środków własnych. Inwentaryzacja zadań regionalnych i ponadregionalnych dla potrzeb Programu dorzecza, wraz z wskazaniem możliwości ich finansowania ze źródeł pozabudżetowych, uporządkuje zarządzenie środkami budżetowymi przeznaczonymi na inwestycje związane z gospodarką wodną.
10. Wisła spełniała w historii wymierne funkcje transportowe, które wraz z rozwojem kolei i dróg uległy ograniczeniu. Częścią Programu rozwoju dorzecza Wisły powinno być określenie potrzeb i uwarunkowań technicznych dla żeglugi towarowej w systemie

transportowym kraju wraz z zakresem niezbędnych zadań oraz kierunki rozwoju żeglugi turystycznej, sportowej i rekreacyjnej. Program taki powinien określać także możliwości rozwoju połączeń wodnych w aspekcie programów europejskich i uwarunkowań rozwoju gospodarczego.

11. Ochrona przeciwpowodziowa oraz oszczędne gospodarowanie zasobami wód powierzchniowych łączą się z budową zbiorników wodnych, które mogą być jednocześnie wykorzystane do produkcji czystej energii elektrycznej. Problemy hydrotechniczne Wisły z uwagi na różne aspekty ich oceny powinny być przedstawione alternatywnie w określonych opcjach rozwoju dorzecza.
12. Zasoby wodne rzek i jezior dorzecza są naturalnym środowiskiem organizmów wodnych, w tym w szczególności ryb. Poprawa czystości wód dorzecza Wisły stwarza możliwości intensyfikacji zarybienia i zwiększenia odłowów. Kierunki i uwarunkowania gospodarki rybackiej zostaną zbadane i zapisane w Programie.
13. Końcowym etapem prac programowych powinno być określenie zadań strategicznych zintegrowanego „Programu dla Wisły i jej Dorzecza 2020”. Etap ten winien zamykać hierarchiczny plan zadań inwestycyjnych o znaczeniu ponadregionalnym, które mogłyby być obszarem zadań rządowych, przyjętych na okres wieloletni w randze ustawy - przy współfinansowaniu zainteresowanych samorządów, udziale funduszy celowych i unijnych oraz podmiotów zarządzających środkami pozabudżetowymi a także finansami prywatnymi.

2.2. Cechy PROGRAMU

Program dla Wisły 2020, musi posiadać kilka cech, wokół których powinien być tworzony:

➤ **Otwartość**

- . *na różne inicjatywy i podprogramy*
- . *w czasie*
- . *na zmieniające się uwarunkowania społeczne, ekonomiczne i prawne*

➤ **Spójność**

- . *planowanie w obszarze dorzecza*
- . *korelacja pomiędzy różnymi inicjatywami*

➤ **Zgodność**

- . *z obowiązującym prawem (przede wszystkim z Prawem wodnym, ustawami środowiskowymi, dyrektywami unijnymi - Ramową Dyrektywą Wodną itd.)*
- . *z istniejącymi i powstającymi strategiami na różnych szczeblach, planami zagospodarowania przestrzennego itd.*

- . z kompetencjami poszczególnych instytucji i organizacji
- . akceptacja, po negocjacjach, z NGOs

➤ **Ograniczoność**

- . program obejmie ściśle określony obszar działań

Wyżej wymienione cechy, choć nie wyczerpują wszystkich zagadnień, stanowią bazę do właściwego sformułowania programu. Jednak cechy charakteryzujące program, stanowią jego nadbudowę. Konieczne jest określenie fundamentów PROGRAMU, na których ma on być posadowiony. Fundamentem tym powinni być ludzie żyjący w dorzeczu Wisły i ich dobro w ramach konstytucyjnie zapisanego zrównoważonego rozwoju. Zrównoważony rozwój jest niczym innym jak szybkim rozwojem ekonomicznym z poszanowaniem praw rządzących przyrodą i zachowaniem wartości nadrzędnych dla dobra przyszłych pokoleń.

2.3. Struktura PROGRAMU

PROGRAM musi być tak skonstruowany, aby umożliwić powstawanie i funkcjonowanie różnych programów lokalnych i inicjatyw gospodarczych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

PROGRAM powinien objąć przede wszystkim te działania, bez których nie będzie możliwości rozwoju lokalnego np. ożywienie turystyczne Wisły wymaga uporządkowania dróg wodnych, oczyszczalnie, itp.

2.4. Przewidywane konflikty

Każde działanie wywołuje konflikty interesów. Możliwe do przewidzenia konflikty:

.konflikt pomiędzy lobby gospodarczym i ekologicznym – vide: stopień wodny Nieszawa - Ciechocinek, program Natura 2000, program Kaskady Dolnej Wisły

.konflikty pomiędzy lokalnymi interesami w dorzeczu

.konflikty pomiędzy administracją rządową i samorządową

.konflikty na szczeblu międzynarodowym

Zadaniem PROGRAMU jest doprowadzenie do kompromisów na obszarach konfliktowych. Bez osiągnięcia porozumienia nie będzie możliwa realizacja PROGRAMU.

2.5. Podmioty uczestniczące w PROGRAMIE

Do realizacji celów zapisanych w Porozumieniu Toruńskim z 02.06.2000r., w tym przygotowania „Programu dla Wisły i jej Dorzecza 2020”, zostało powołane Biuro Programu z siedzibą w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, które rozpoczęło pracę w 2001 r.

Równocześnie Minister Środowiska będący stroną Porozumienia Toruńskiego został wyznaczony Rozporządzeniem Rady Ministrów do przygotowania Programu dla Wisły - 2020.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty oraz kompetencje administracji rządowej – w tym szczególnie Ministra Środowiska, oraz odrębność kompetencyjną i prawną administracji samorządowej – Program Wisła 2020 może powstać we współpracy, jako wspólna identyfikacja celów i priorytetów gospodarki wodnej stymulującej rozwój gospodarczy dorzecza.

W przygotowaniu Programu Wisła 2020 w zakresie określonym w Porozumieniu Toruńskim konieczny jest udział następujących urzędów i podmiotów:

1. Administracji rządowej:

a. Minister Środowiska - zakres zadań Ministra określony w Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 20.06.2002r. zawiera wykonanie Programu Wisła 2020. Minister Środowiska jest instytucją wiodącą w implementacji dyrektywy w sprawie polityki wodnej. Do Ministra Środowiska należy zdefiniowanie zadań gospodarki wodnej do 2020r. realizowanych przez Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej, w tym m.in. budowy dużych zbiorników retencyjnych, zapór rzecznych, budowy bądź rozbudowy polderów przeciwpowodziowych, utrzymania szlaków żeglownych. Ponadto Minister Środowiska jest instytucją wiodącą w implementacji dyrektywy w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych (Dyrektywa 91/271/EWG), w sprawie ochrony wody przed

zanieczyszczeniami azotanowymi ze źródeł rolniczych (Dyrektywa 91/676/EWG) oraz wraz z Ministrem Zdrowia dyrektywy w sprawie wody pitnej (Dyrektywa 80/778/EWG).

- b. Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej** w zakresie koordynacji planów regionalnych, w tym nadzoru nad rozwojem transportu śródlądowego i turystyki.
- c. Minister Infrastruktury** w zakresie programu rozbudowy portów rzecznych, przepraw drogowych w połączeniu z zaporami wodnymi,
- d. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi** w porozumieniu z samorządami wojewódzkimi w zakresie budowy zabezpieczeń przeciwpowodziowych, obwałowań oraz zbiorników wielofunkcyjnych i kanałów wykorzystywanych do celów rolniczych.

2. Administracji samorządowej:

a. Samorządy wojewódzkie na mocy ustawy z 5.06.1998r. zobowiązane są realizować zadania w zakresie:

- ochrony środowiska,
- gospodarki wodnej,
- zachowania wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
- utrzymania i rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim,
- racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Do wyłącznej właściwości sejmiku województwa należy uchwalanie strategii rozwoju województwa oraz strategii wojewódzkich.

b. Samorządy powiatowe

Starostwa Powiatowe określają warunki korzystania z zasobów wodnych, starosta może za środki wojewody aktualizować zasoby geodezyjne na potrzeby zadań inwestycyjnych, oraz w imieniu Skarbu Państwa dokonać wykupu gruntów pod zadania gospodarki wodnej.

c. Samorządy gminne

Samorządy gmin na mocy ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym decydują o sposobie zagospodarowania gruntów oraz finansują zadania zaopatrzenia w wodę i utylizację ścieków komunalnych. W gospodarce ściekowej mieszczą się również zadania związane z odprowadzeniem ścieków deszczowych – wód opadowych. Gminy mogą zatem dofinansować zadania gospodarki wodnej realizowane przez służby Marszałka. Dotyczyć to powinno szczególnie gmin gdzie do urządzeń melioracyjnych są zrucane ścieki deszczowe z terenów zurbanizowanych.

3. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz funduszy wojewódzkich, powiatowych i gminnych - instytucje te mają statutowy obowiązek dofinansowywać gospodarkę wodną, ochronę przeciwpowodziową oraz ochronę przyrody. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest ponadto jednostką wskazaną przez Ministra Środowiska do kwalifikacji i oceny projektów finansowanych ze środków UE.

2.6. Uwarunkowania zewnętrzne

Gospodarka wodna jest jednym z działów gospodarki narodowej silnie związanym z innymi dziedzinami życia gospodarczego, a zarazem dyscypliną naukową. Zadaniem gospodarki wodnej są najogólniej mówiąc racjonalne kształtowanie i wykorzystanie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Racjonalne wykorzystanie i kształtowanie oznacza optymalne z punktu widzenia określonych kryteriów, uzasadnione z punktu widzenia społecznego, gospodarczego i społecznego.

Zadania gospodarki wodnej prowadzą się do działalności organów władzy i administracji rządowej oraz samorządowej, zmierzającej do prawidłowego kształtowania:

- ilościowych i jakościowych charakterystyk zasobów wodnych w dostosowaniu do potrzeb użytkowników i konsumentów tych zasobów oraz ochrony środowiska naturalnego,
- przepływów w okresach powodziowych.

Podstawowe zasady występujące w zarządzaniu gospodarką wodną w świecie przedstawiają się następująco:

- **zasada zlewniowa** – przyjmująca, że zarządzanie gospodarką wodną powinno odbywać się w obszarach poszczególnych dorzeczy;
- **zasada uspołecznienia** – włączająca ogół obywateli do sprawowania kontroli nad eksploatacją i rozwojem zasobów wodnych;
- **zasada administracyjna** – polegająca na ustawowej kontroli i nadzorze Państwa nad ogółem zasobów wodnych;
- **zasada centralistyczna** – pozostawiająca decyzje strategiczne i podstawowe środki finansowe w gestii władz centralnych;
- **zasada rynkowa** – zmierzająca do ekonomizacji gospodarki wodnej.

Zasadniczy wpływ na kształt struktury zarządzania gospodarką wodną w Polsce ma Dyrektywa Unii Europejskiej dotycząca „polityki wodnej”. Powołane w 2000r. w Ministerstwie Środowiska Biuro Gospodarki Wodnej wypełnia zadania, które stawia przed Polską wspomniana dyrektywa harmonizując pracę Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej w poszczególnych dorzeczach.

Najważniejszym aktem prawnym z punktu widzenia ochrony wód i gospodarowania nimi jest Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 (Dz. U. z 2001 r. nr 115, poz. 1229), które reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi.

Wszelkie działania związane z reformowaniem zarządzania gospodarką wodną powinny posiadać spójny charakter dostosowany do bieżących i przyszłych potrzeb, a ich realizacja powinna uwzględniać uwarunkowania historyczne i tradycje, jak również aspekty fizjograficzne, gospodarcze i ekologiczne. Działania te winny być oparte o:

- Konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju
 - Ustawy związane z gospodarką wodną i ochroną środowiska
- Dyrektywy unijne, przede wszystkim Ramową Dyrektywę Wodną
- Politykę ekologiczną Państwa
- Umowy i konwencje międzynarodowe m.in.: NATURA 2000
- Strategie na szczeblu krajowym i województw samorządowych
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
 - Wzorcowy program działań dla obszarów szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego
 - Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej.

KONSEKWENCJE IMPLEMENTACJI RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ

Dyrektywa 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady Wspólnoty Europejskiej z 23 października 2000r. ustalająca ramy działania Wspólnoty w zakresie polityki wodnej, zwana zazwyczaj **Ramową Dyrektywą Wodną**, jest podstawowym dokumentem określającym zasady gospodarki wodnej w Unii Europejskiej. Dyrektywa obowiązuje (ma obowiązywać) w 15 dotychczasowych (i 10 nowych) państwach członkowskich UE oraz w Norwegii.

Dyrektywa jest aktem ramowym, bardzo ogólnym, dostosowanym do wspólnych problemów wszystkich państw członkowskich UE. Dla wprowadzenia dyrektywy w życie konieczne jest przeprowadzenie przez poszczególne państwa członkowskie lub ich grupy bardzo obszernych prac, których zakres określa „*Wspólna strategia wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej*” (Projekt dokumentu strategicznego z 11 kwietnia 2001r.) Sprawą zasadniczą jest sposób połączenia problematyki w skali kontynentalnej (wspólnej dla całej UE) ze specyfiką regionalną (charakterystyczną dla Europy Środkowej) bądź specyfiką krajową (polską). Jest to proces złożony, którego realizacja będzie trudna. Również nasza gospodarka wodna dostosowana do uwarunkowań krajowych, musi spełniać podstawowe uwarunkowania europejskie.

Problematyka dyrektywy jest bardzo obszerna. Podstawowym celem wprowadzenia dyrektywy jest ochrona i poprawa ekosystemów wodnych, propagowanie zrównoważonego korzystania z wód opartego na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych oraz dążenie do zmniejszenia skutków powodzi i susz. Ramowa Dyrektywa Wodna zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych (łącznie dobry stan chemiczny i ekologiczny) – tj. stopniowego ograniczania zanieczyszczeń i zapobiegania ich dalszemu zanieczyszczeniu. Dyrektywa kładzie szczególny nacisk na ochronę zasobów wody pitnej. Wszystkie pobory wody pitnej powyżej 10 m³/dobę muszą być identyfikowane w planach gospodarowania dorzeczami, a dla ujęć wody pitnej powyżej 100 m³/dobę musi być zapewniony monitoring. Rozmieszczenie poborów wody pitnej jest jednym z kryteriów wyznaczania obszarów chronionych – do tej kategorii zalicza się także obszary wyznaczone do rekreacji, obszary występowania gatunków wodnych mających duże znaczenie gospodarcze, obszary wrażliwe na zanieczyszczenia oraz obszary ochrony siedlisk i gatunków). Dyrektywa w swym założeniu wiąże się z problemami gospodarczymi i społecznymi. Jedną z podstawowych zasad Dyrektywy są zasady ekonomiczne, przede wszystkim zasada: „zanieczyszczający płaci”.

Gospodarowanie dorzeczami

Ramowa Dyrektywa Wodna zobowiązuje państwa członkowskie UE do opracowania w ciągu 9-ciu lat planów gospodarowania dorzeczami. W Polsce plany (zgodnie z ustawą Prawo wodne) mają być opracowane do 2006r. i dotyczą dwóch dorzeczy: Wisły i Odry. Oba mają charakter dorzeczy międzynarodowych, przy czym wododział Wisły przecina w kilku miejscach przyszłą granicę Unii Europejskiej. Na terenie dorzecza znajdują się liczne rzeki (oraz przepływowe jeziora, włączone do wód płynących), stanowiące własność Skarbu Państwa, a administrowane przez:

- nominalnie przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, a faktycznie przez regionalne zarządy gospodarki wodnej (duże rzeki)
- nominalnie przez marszałków samorządów wojewódzkich, a faktycznie przez wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych (małe rzeki)
- przez dyrektorów parków narodowych (fragmenty rzek w granicach tych parków)

Niezbędna jest ścisła współpraca wyżej wymienionych jednostek, a w szczególności RZGW i WZMiUW. Dominującą rolę będą miały RZGW, lecz nie należy lekceważyć tematyki związanej z małymi rzekami i tym samym tematyki rolniczej.

Wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej

Rozpoczął się stopniowy proces wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej w Polsce.

Do prawa polskiego zapisy Dyrektywy zostały wprowadzone przede wszystkim przez zapisy ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001r., a także niektórych innych ustaw (m.in. Ustawa o

nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000r.; Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzeniu ścieków) i szczegółowych rozporządzeń. [patrz punkt 1.2]

Wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej ma przełomowe znaczenie dla inżynierii i gospodarki wodnej.

Dla samorządów najtrudniejsza jest realizacja obowiązków wynikających z wymagań dyrektyw: dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dotyczących ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych.

KRAJOWY PROGRAM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych został zatwierdzony przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003r. Dokument ten został przygotowany przez Ministerstwo Środowiska. Stosownie do postanowień ustawy Prawo Wodne z 18 lipca 2003r. określa plan inwestycyjny w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej jaki musi zostać zrealizowany przez Polskę, aby osiągnąć efekty ekologiczne określone w zobowiązaniach akcesyjnych wobec Unii Europejskiej.

W wyniku realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – to znaczy wypełnienia przez gminy wymagań art. 43 i 208 Ustawy z dnia 18 lipca 2001r (oraz rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy) – będą mogły być osiągnięte zobowiązania wynikające z Traktatu Akcesyjnego, odwołującego się do Dyrektywy 91/271/EWG w sprawie *oczyszczania ścieków komunalnych*. Wyżej wymienione zapisy zobowiązują gminy do realizacji zadania własnego gmin w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków na obszarach aglomeracji wyznaczonych na ich terenie w terminach:

- Do 31.12.2015 r. w przypadku aglomeracji o RLM od 2.000 do 15.000 tys. mieszkańców
- Do 31.12.2010 r. w przypadku aglomeracji o RLM powyżej 15.000 tys. mieszkańców

Realizacja KPOŚK będzie wymagać budowy kanalizacji w 162 aglomeracjach o wielkości od 2 tys. do 15 tys. RLM oraz rozbudowy i modernizacji kanalizacji w 1216 aglomeracjach (łącznie w Polsce zidentyfikowano 1378 aglomeracji).

Usługi w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków realizowane są na terenach intensywnie zabudowanych w sposób zbiorowy (ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków) lub na terenach o zabudowie rozproszonej w sposób indywidualny (ustawy: prawo budowlane, Prawo wodne, o utrzymaniu i porządku w gminach).

Wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe we wdrażaniu dyrektywy Unii Europejskiej:

W zakresie jakości wód

Dyrektywa 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych

W odniesieniu do systemów kanalizacji zbiorczej okresy przejściowe od 6 do 10 lat :

Dla aglomeracji powyżej 10 tys. RLM - 6 - letni okres przejściowy (do 31.12.2008r.)

Dla aglomeracji o RLM od 2 do 10 tys. - 10 - letni okres przejściowy (do 31.12. 2015r.)

W odniesieniu do oczyszczalni ścieków okresy przejściowe od 8 do 13 lat w zależności od wielkości aglomeracji:

Dla zrzutów z aglomeracji o RLM ponad 100 tys. - 8-letni okres przejściowy (do 31.12. 2010r.)

Dla zrzutów z aglomeracji o RLM od 15 do 100 tys. 13-letni okres przejściowy (do 31.12. 2015r.)

Dla zrzutów z aglomeracji o RLM od 2 do 15 tys. - 10 - letni okres przejściowy (do 31.12. 2015r.)

PROBLEMY ZANIECZYSZCZEŃ OBSZAROWYCH POCHODZENIA ROLNICZEGO

Jednym z podstawowych aktów prawnych w Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska w odniesieniu do rolnictwa jest Dyrektywa nr 91/676/EEC, zwana potocznie **Dyrektywą Azotanową**. Celem tej Dyrektywy jest ograniczenie zanieczyszczenia wód azotanów, pochodzących bezpośrednio lub pośrednio ze źródeł rolniczych. Nadmierne stężenie azotanów w wodzie pitnej stanowi bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia człowieka i zwierząt, a w wodach powierzchniowych również dla równowagi życia biologicznego (powodując proces eutrofizacji wód). Zanieczyszczenie azotanami idzie ponadto w parze z zanieczyszczeniami wód innymi substancjami szkodliwymi, a więc stanowi sygnał zagrożenia podstawowego zasobu przyrody, jakim jest woda.

Zgodnie z polskim stanowiskiem negocjacyjnym zapisy Dyrektywy Azotanowej zostały przetransponowane do polskiego prawa poprzez zapisy m.in. następujących aktów prawnych:

- Ustawy Prawo wodne z dn.18 lipca 2001r.,
 - Ustawy o nawozach i nawożeniu z dn. 26 lipca 2000r.,
 - Ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dn. 27 kwietnia 2001r.,
- oraz poprzez odpowiednie akty wykonawcze do ww. ustaw, w tym:
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 23 grudnia 2002r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 23 grudnia 2002r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych

-
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dn. 1 czerwca 2001r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania

Zgodnie z założeniami Dyrektywy Azotanowej, podstawową metodą ograniczenia zanieczyszczenia wód azotanami z rolnictwa jest przestrzeganie przez rolników zasad dobrej praktyki rolniczej. Dyrektywa zaleciła krajom członkowskim UE opracowanie i wdrożenie kodeksu – zbioru zasad, porad i zaleceń, które powinny być przyswojone przez każdego rolnika. W związku z tym Ministrowie: Środowiska oraz Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowali zbiór zasad dobrej praktyki rolniczej, który pod nazwą „**Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej**” na początku 2002r. został skierowany do upowszechnienia w środowisku rolniczym. Przy opracowaniu polskiego kodeksu uwzględniono aktualny stan prawa w zakresie ochrony środowiska, a szczególnie ochrony wód w Polsce.

Powszechnie uważa się, że prawie 50% ładunku związków azotowych dopływających obecnie do rzek pochodzi z obszarów rolniczych i jest wynikiem intensyfikacji produkcji rolniczej (nawożenia mineralnego, hodowli).

Ustawa Prawo wodne z 2001r. obowiązuje Dyrektorów Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej do określenia, w drodze rozporządzenia, wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć, uwzględniając:

- 1) zawartość związków azotu w wodach powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem wód pobieranych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
- 2) stopień eutrofizacji śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych i wód przybrzeżnych, dla których czynnikiem eutrofizacji jest azot,
- 3) charakterystykę terenu, ze szczególnym uwzględnieniem: rodzaju działalności rolniczej, struktury użytków rolnych, koncentracji produkcji zwierzęcej, rodzaju gleb i klimatu.

Zgodnie z ustawowym obowiązkiem do końca 2002r. **RZGW wykonały we własnym zakresie prace badawcze, które miały posłużyć do wyznaczenia projektów granic obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia wód azotanami pochodzenia rolniczego w rejonach ich działania. W efekcie prac ustalono, że powyższy problem występuje na terenach następujących RZGW (w dorzeczu Wisły): Gdańsk, Gliwice, Warszawa. Natomiast na terenie RZGW Kraków nie stwierdzono aktualnie potrzeby wyznaczenia obszarów.** Projektowane obszary szczególnie narażone zamieszczono w poniższej tabeli. Tab. Projektowane obszary szczególnie narażone

Region wodny	Zlewnie, w których wyznaczono obszary szczególnie narażone	Powierzchnia obszarów szczególnie narażonych		Gminy objęte zasięgiem obszarów szczególnie narażonych
		km ²	% pow. RZGW	
GDĄŃSK Zlewnia dolnej Wisły	rzek: Kotomierzycy, Strugi Żaki, jezior: Kornatowskiego, Płużnickiego, Wieczno Południowe, Wieczno Północne	689,0	1,96	Pruszcz, Dobrcz, Lisewo, Stolno, Chełmno, Płużnica
WARSZAWA Zlewnia środkowej Wisły	rzek: Zgłowiączki, Sony i dopływu z Przedwojewa studni w miejscowości Doba, Ludwin, Przegaliny Duże, Pniewnik	1700,7	1,53	Bytoń, Osiećciny, Radziejów, Ciechanów, Regimin, Opiniogóra Górna, Gołymin Ośrodek, Sońsk, Giżycko, Ludwin, Komarówka Podlaska, Korytnica
GLIWICE Zlewnia małej Wisły	Wody podziemne w zlewniach rzek: Troji, Cisek	280,0	3,4	Kietrz, Baborów, Polska Cerkiew

Zgodnie z Ustawą Prawo wodne do końca 2003r. Dyrektorzy RZGW mieli obowiązek sporządzić wykazy wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć.

Dla każdego obszaru opracowane zostaną szczegółowe programy działań (art. 47 ust. 7 ustawy Prawo wodne) obejmujące środki zaradcze do obowiązkowego stosowania (określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dn. 23 grudnia 2002r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych). Programy takie przygotowywane będą na okres 4 lat (zgodnie z ustawą Prawo wodne co 4 lata wody i obszary poddaje się weryfikacji w celu uwzględnienia zmian czynników nieprzewidzianych podczas ich wyznaczania, ponadto wyznaczenie i weryfikacja wód i obszarów, dokonuje się w oparciu o pomiary dokonywane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska). Projekty tych programów muszą zostać uzgodnione z zainteresowanymi rolnikami, przedstawicielami organizacji rolniczych, przedstawicielami użytkowników wód, ale również z administracją samorządową, służbą ochrony środowiska i organizacjami ekologicznymi działającymi na tym terenie. Funkcjonowanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych obowiązuje w Polsce w momencie przystąpienia naszego kraju do struktur Unii Europejskiej, tj. od 1 maja 2004r.

W październiku 2003r. ukazał się **"Wzorcowy program działań dla obszarów szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego z uwzględnieniem regionów Polski i**

występujących problemów rolno-środowiskowych” przygotowany na zlecenie Departamentu Zasobów Wodnych Ministerstwa Środowiska. Dokument ten ma pełnić funkcję pomocniczą dla RZGW przy tworzeniu programów działań.

Celem programu jest poprawa naruszonych standardów środowiska i przywracanie wymaganych standardów jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym szczególnie wykorzystywanych dla zaopatrzenia ludności.

Program obejmuje następujące kierunki:

- 1) *poprawa praktyki rolniczej* – obejmująca środki zaradcze związane z poprawą procesów nawożenia, gospodarki nawozami i gospodarki gruntami w gospodarstwach rolnych,
- 2) *edukacja i doradztwo dla rolników* – obejmujące działania związane ze szkoleniem rolników, doradztwem dla gospodarstw rolnych w zakresie dobrych praktyk rolniczych,
- 3) *kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia* – obejmująca działania związane z kontrolą wypełnienia przez rolników obowiązków wynikających z programu,
- 4) *monitoring skuteczności programu działania* – obejmujący działania związane monitoringiem wód i gleb w obszarze programu działania i w punktach charakteryzujących wpływ rolnictwa na zanieczyszczenie wód związkami azotu ze źródeł rolniczych,
- 5) *działania wspomagające* – związane z realizacją obowiązkowych środków zaradczych przez rolników oraz działalności szkoleniowej i doradczej

Institucje związane z wdrażaniem dyrektywy azotanowej

Proces wdrażania wymogów dyrektywy azotanowej, przeniesionych do prawodawstwa polskiego jest ciągły. We wdrażaniu dyrektywy azotanowej w Polsce uczestniczy wiele instytucji szczebla krajowego i lokalnego, które posiadają różne kompetencje.

Ze strony Ministerstwa Środowiska w realizację działań mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanami, zaangażowane są:

- Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej – w zakresie wyznaczania wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych oraz ustanawiania programów działań dla tych obszarów i kontroli ich realizacji,
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – prowadzący nadzór i koordynację monitoringu środowiska, w tym dostosowanie monitoringu do potrzeb kontroli wpływu rolnictwa na zanieczyszczenie wód azotanami pochodzenia rolniczego,
- Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska – prowadzące badania oraz kontrolę korzystania ze środowiska przez jego użytkowników,
- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – prowadzący bank danych dot. wód powierzchniowych płynących oraz prowadzący badania naukowe i realizację programów dotyczących gospodarki wodą i ochrony wód,

-
- Instytut Ochrony Środowiska – prowadzący monitoring jezior i zajmujący się badaniami naukowymi i realizacją programów dotyczących ochrony środowiska, w tym ochrony wód przed zanieczyszczeniem i eutrofizacją,
 - Państwowy Instytut Geologiczny – prowadzący monitoring korzystania ze środowiska przez jego użytkowników,
 - Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – prowadzący bank danych dot. wód powierzchniowych płynących oraz prowadzący badania naukowe i realizację programów dotyczących gospodarki wodą i ochrony wód,
 - Instytut Ochrony Środowiska – prowadzący monitoring jezior i zajmujący się badaniami naukowymi i realizacją programów dotyczących ochrony środowiska, w tym ochrony wód przed zanieczyszczeniem i eutrofizacją,
 - Państwowy Instytut Geologiczny – prowadzący monitoring i bank danych dot. wód podziemnych i realizację programów dotyczących ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Ze strony Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z wdrażaniem dyrektywy azotanowej związane są:

- Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze – wykonujące badania gleb pod potrzeby opracowywania bilansu składników nawozowych i programów nawozowych,
- Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego – prowadzące bezpośrednie doradztwo dla rolników,
- Krajowe centrum wraz z Regionalnymi centrami Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich – realizujące programy szkoleniowe dla służb doradczych i rolników z zakresu rolnictwa i środowiska.
- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – prowadzący badania naukowe i realizujący programy dotyczące wdrażania dobrych praktyk rolniczych, a w szczególności związane z gospodarką nawozami i nawożeniem.

Ze strony Ministerstwa Zdrowia w problemy wdrażania dyrektywy azotanowej włączone są:

- Organy państwowej Inspekcji Sanitarnej: wojewódzkie i powiatowe inspektoraty sanitarne, wojewódzkie i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne,
- Państwowy Zakład Higieny,

W związku z prowadzeniem monitoringu i badań wód w ujęciach do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia.

Prowadzenie działań wynikających z dyrektywy azotanowej wymaga również zaangażowania i stałej współpracy jednostek administracji rządowej z jednostkami

samorządowymi wszystkich szczebli. Przede wszystkim na obecnym etapie wskazane jest nawiązanie ścisłej współpracy Ministerstwa Środowiska i Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie spójnej realizacji polityki rolnej w powiązaniu z ochroną środowiska dla sprostania wymogom wynikającym z członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Współpraca ta powinna być przeniesiona również na szczebel administracji terenowej.

EUROPEJSKA SIEĆ EKOLOGICZNA SPECJALNYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH - NATURA 2000

Dyrektywa w sprawie dzikiego ptactwa (Dyrektywa Rady 79/409/EWG) i Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk naturalnych dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Rady 92/43/EWG) stanowią podstawę do tworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej Specjalnych Obszarów Chronionych pod nazwą NATURA 2000. Będzie ona ważna dla obszaru Unii Europejskiej i ma na celu stymulowanie rozwoju krajowych sieci ekologicznych i ich powiązanie z Siecią Europejską.

Dyrektyw Siedliskowa stanowi jedno z najskuteczniejszych narzędzi wdrażania postanowień Konwencji Berneńskiej o ochronie europejskiej przyrody żywej i naturalnych siedlisk z 1979r., z którą stanowi spójną całość.

Sieć Natura 2000 ma składać się z obiektów zawierających naturalne siedliska i gatunki objęte dyrektywami.

Zgodnie z tekstem Dyrektywy Siedliskowej, NATURA 2000 to Spójna Europejska Sieć Ekologiczna obejmująca:

- Specjalne obszary ochrony (SOO) tworzone dla ochrony:
 - siedlisk naturalnych,
 - siedlisk gatunków roślin i zwierząt
- obszary specjalnej ochrony (OSO) tworzone w ramach Dyrektywy Ptasiej dla ochrony siedlisk ptaków

połączone w miarę możliwości fragmentami krajobrazu zagospodarowanymi w sposób umożliwiający migrację, rozprzestrzenienie i wymianę genetyczną gatunków.

Ochrona obszaru w ramach sieci NATURA 2000 nie wyklucza jego gospodarczego wykorzystania. Jednakże każdy plan lub przedsięwzięcie, które może w istotny sposób oddziaływać na obiekt wchodzący w skład sieci, musi podlegać ocenie oddziaływania jego skutków na ochronę obiektu. Skarga na działania szkodzące obiektowi może być wyrażona wyłącznie w określonych przypadkach i pod warunkiem zrekompensowania szkód w innym miejscu (w celu zapewnienia spójności sieci).

Kraje członkowskie będą współfinansować ochronę obszarów NATURY 2000. Dyrektywa zawiera zasady tego finansowania. Do tego celu będą wykorzystywane różne narzędzia finansowe Unii. Stan ochrony siedlisk i gatunków, a także sytuacja na obszarach wchodzących w skład sieci muszą być monitorowane. Dyrektywa przewiduje również procedurę deklasyfikacji SOO w przypadku utraty wartości na skutek naturalnych procesów.

Polskie prawo ekologiczne określa status obszarów i obiektów szczególnych wartościach przyrodniczych. Do najważniejszych ustaw należą:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z 2001r.
- Ustawa o ochronie przyrody z 1991r (tekst jednolity z 2001r.)
- Ustawa o lasach z 1991r. (tekst jednolity z 2000r.)
- Ustawa o ochronie zwierząt
- Ustawa o ochronie gatunków rolnych i leśnych
- Ustawa prawo wodne z 2001r
- Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 2003r.
- Ustawa o ochronie dóbr kultury

Ustawy te dały podstawy do wydania rozporządzeń oraz podejmowania szeregu uchwał w sprawie tworzenia określonego typu obszarów i obiektów oraz wprowadzenia ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, a także sporządzania planów ochrony rezerwatów przyrody, parków narodowych i krajobrazowych, sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego dla innych terenów wymagających szczególnej ochrony wartości przyrodniczych.

Problematyka Natura 2000, w tym i SOO, znalazła się w przygotowanej nowelizacji ustawy o ochronie przyrody i stanowi treść 11 artykułów (23-33), które zgodnie z art. 148 projektu ustawy „wchodzą w życie z chwilą uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej”.

Ponadto, Polska jest stroną wielu konwencji międzynarodowych. Zobowiązują one nasz kraj do opracowania własnej strategii ochrony zasobów objętych podpisanymi konwencjami. Realizacja wypracowanych strategii będzie spoczywała na wszystkich podmiotach gospodarujących w środowisku, a nadzór nad realizacją – na służbach administracji państwowej. Najważniejsze podpisane przez Polskę konwencje dotyczące ochrony przyrody to:

- O obszarach wodno-błotnych (RAMSAR 1971r.),
- O ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (PARYŻ 1972r.),

-
- O międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (WASZYNGTON 1973r.),
 - O ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (BONN 1979r.),
 - O ochronie gatunków dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych (BERNO 1979r.),
 - O różnorodności biologicznej (RIO de JANEIRO 1992r.).

Inną ważną inicjatywą jest tworzenie ogólnoeuropejskiej sieci ochrony przyrody pod nazwą ECONET – ma on na celu zintegrowanie w jeden wspólny systemu istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich.

2.7. Silne i słabe strony PROGRAMU

Analiza silnych i słabych stron PROGRAMU:

➤Silne strony:

- integracja wszystkich środowisk wokół idei zrealizowania PROGRAMU
- całościowy PROGRAM dla całego dorzecza ma większe szanse realizacji niż drobne rozproszone programy
- wysoka akceptacja społeczna programu przez społeczności i samorządy lokalne
- koordynacja działań inwestycyjnych, sprzyjająca montażowi finansowemu poszczególnych przedsięwzięć oraz zmniejszająca ilości i zakres ingerencji w środowisko naturalne

➤Słabe strony:

- niska akceptacja decydentów różnych szczebli w finansowaniu programu, wobec długotrwałych w czasie efektów realizacji programu, wykraczających daleko poza kalendarze wyborcze,
- konflikty interesów, o których była mowa

III. Syntetyczny opis głównych problemów występujących w obrębie PROGRAMU

3.1. Identyfikacja podstawowych problemów

Do podstawowych problemów zalicza się:

- niezadowalający stan w zakresie czystości wód powierzchniowych i podziemnych,
- niedostateczna ochrona przed powodzią, szczególnie na obszarach zurbanizowanych,
- niedostateczna ochrona przed suszą, szczególnie na obszarach wiejskich, a także brak możliwości nawodnień rolniczych,
- niezadowalający stan ekosystemów rzecznych i ich degradacja, szczególnie w zakresie ichtiofauny, ptaków wędrownych, terenów bagiennych oraz lasów łęgowych,
- degradacja dziedzictwa kulturowego obiektów zabytkowych związanych bezpośrednio z systemem rzeczny Wisły i dorzecza,
- niedorozwój infrastruktury gospodarczej w dorzeczu Wisły, a w szczególności degradacja dróg wodnych i szlaków żeglownych, infrastruktury drogowej i mostowej,
- niedostateczne wykorzystanie potencjału hydroenergetycznego w dorzeczu Wisły,
- brak możliwości realizacji programów regionalnych wynikających z poprzednio wymienionych powodów.

3.2. Kryteria podziału problemów na lokalne i ponadlokalne

Problemy lokalne to te które:

- są możliwe do rozwiązania na szczeblu gmin/y, powiatu/ów, województwa, w ramach środków (finansów) województwa,
- nie wpływają zasadniczo na realizację całego PROGRAMU.

Problemy ponadlokalne to te:

- bez rozwiązania których nie jest możliwa realizacja PROGRAMU,
- które nie są możliwe do rozwiązania na poziomie samorządów (ze względu na brak kompetencji),
- które nie są możliwe do rozwiązania bez wspomagania ze źródeł finansowania zewnętrznych (z budżetu państwa, funduszy, środków pomocowych).

3.3. Omówienie zagadnień i problemów w regionach wodnych na podstawie informacji uzyskanych z regionalnych zarządów gospodarki wodnej.

Region wodny Małej Wisły (RZGW Gliwice)

Główne problemy gospodarki wodnej:

- zaopatrzenie w wodę: Podstawą zaopatrzenia w wodę na obszarze działania RZGW jest system wodny, oparty na międzyzlewniowych przerzutach wód i zbiornikach retencyjnych. Podstawowe ujęcia i stacje uzdatniania wody zlokalizowane są w dorzeczu Wisły. Działa tutaj system obejmujący zlewnię Małej Wisły, zbiornik Dzieńkowice oraz leżącą poza obszarem działania RZGW Gliwice zlewnię Soły. Elementem systemu zaopatrzenia w wodę jest centralna sieć produkcji i przesyłu wody administrowana przez Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów (GPW).

Jednym z podstawowych czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych są zanieczyszczenia zawarte w ściekach komunalnych, przemysłowych, a szczególnie zasolenie wodami pokopalnianymi. Duża gęstość zaludnienia, wysoki odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, brak odpowiedniej przepustowości oczyszczalni oraz nie wystarczające efekty ich działania, powodują wystąpienie znacznych deficytów tlenowych oraz wysokich zawartości związków organicznych.

Wody powierzchniowe na obszarze działania RZGW Gliwice, a zwłaszcza w części GOP, są jednym z najbardziej zdegradowanych elementów środowiska. W związku z tym, jako podstawowe zadanie, przyjęto na początku działalności RZGW opracowanie „Weryfikacji regionalnych planów gospodarki wodnej w zakresie kształtowania zasobów wodnych na obszarze działania RZGW”. Efektem tego opracowania są też stosowne zapisy dotyczące rezerwy terenu pod budowę zbiorników retencyjnych w opracowanych planach zagospodarowania przestrzennego.

- ochrona przeciwpowodziowa: Prowadzona jest modernizacja i remont zbiornika Wisła Czarne, mająca na celu m.in. zwiększenie pojemności powodziowej zbiornika, co zapewni lepszą ochronę terenów niżej położonych. Dla zwiększenia stopnia ochrony przed powodzią miejscowości turystyczno-rolniczych wykonano regulację rzeki Brennicy. Opracowano również koncepcję programu zabezpieczenia przeciwpowodziowego zlewni Przemszy.

Region wodny Górnej Wisły (RZGW Kraków)

Główne problemy gospodarki wodnej:

- Powódzie: zmienność odpływu powierzchniowego ma istotne znaczenie dla gospodarki i rolnictwa regionu, ma również istotny wymiar społeczny, zwłaszcza w okresach odpływów ekstremalnych niskich lub wysokich. Pierwszy przypadek skutkuje

niedoborami wody, a w szczególnie niekorzystnych okolicznościach suszą, drugi to czas powodzi. Dorzecze górnej Wisły jest obszarem, w którym wskaźniki opadu i odpływu przewyższają ich średnie wartości dla obszaru Polski. Górski charakter dorzecza jest przyczyną wysokiego zagrożenia powodziowego. Z hydrologicznego punktu widzenia największe zagrożenie powodziowe stwarzają dorzecza Soły i Dunajca, ale także Raby i Skawy. Charakterystyczne dla dorzecza górnej Wisły jest to, że wezbrania nie obejmują całego dorzecza, lecz poszczególne zlewnie. Drugim ważnym czynnikiem determinującym zagrożenie powodziowe w dorzeczu jest osadnictwo i jego rozwój na przestrzeni lat. Koncentruje się ono wzdłuż rzek, których doliny utraciły swą naturalną funkcję prowadzenia wielkich wód. Dotyczy to głównie Wisły, Dunajca, Raby i Soły. Olbrzymia skala zniszczeń i strat spowodowanych powodzią w 1997r. pokazała, iż nie tylko czynniki naturalne były przyczyną powodzi, lecz również nieodpowiedni stan techniczny wielu obiektów biernej i czynnej ochrony przeciwpowodziowej przyczyniły się do katastrofy.

- Użytkowanie i ochrona wód: podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę w obszarze RZGW Kraków są zasoby wód powierzchniowych, stanowiące 90 proc. poborów wody. Znaczna część pobieranej wody przeznaczona jest na zaopatrzenie aglomeracji śląskiej (na obszarze RZGW Gliwice). Znaczącymi zanieczyszczeniami w ogólnym bilansie są zanieczyszczenia obszarowe, zawierające duże ilości biogenów, spływające do cieków z wodami opadowymi z gruntów ornych, użytków zielonych, terenów leśnych. Istotny problem stanowi degradacja wód górnej Wisły spowodowana zrzutem zasolonych wód dołowych z górnos Śląskich kopalń węgla kamiennego. Wiedza o zanieczyszczeniu trwającym już od wielu lat istnieje w świadomości mieszkańców dorzecza górnej Wisły, a rzeka w istocie stanowi barierę dla rozwoju regionu.
- Retencja zbiornikowa: retencja zbiornikowa, zwłaszcza z punktu widzenia ochrony przeciwpowodziowej, jest niewystarczająca, a jednocześnie cechuje ją nierównomierne rozmieszczenie.
- Utrzymanie rzek: około 30 proc. regulacji cieków wymaga remontów. Kompleksowej regulacji wymaga 517 km rzek i potoków, a dalszych 290 km wymaga odcinkowych zabezpieczeń brzegów.
- Plany priorytetowe: ekstremalne zjawiska hydrologiczne zwróciły uwagę na konieczność ponownego przeanalizowania potrzeb inwestycyjnych i opracowania spójnego, kompleksowego programu strategii gospodarki wodnej w dorzeczu górnej Wisły. Prace te zostały zainicjowane poprzez realizację „Pilotowego programu zrównoważonego rozwoju gospodarki wodnej w dorzeczu górnej Wisły”, który stanowić ma integralną część programu dla dorzecza Wisły spełniającego wymagania

dyrektywy ramowej Unii Europejskiej. Za priorytetowe uznać należy kontynuowanie i zakończenie budowy zbiornika Świnna Poręba na Skawie. Pozwoli to na istotne zwiększenie możliwości retencyjnych dorzecza i znaczną poprawę zabezpieczenia Krakowa przed powodzią. Wspomniane wyżej potrzeby przesądzają o potrzebie realizacji zbiornika Krempana na Wisłoce, a także kontynuacji prac przygotowawczych do rozpoczęcia budowy zbiorników: Niewistka na Sanie, Grybów na Białej Tarnowskiej, Młynne na Łososinie i Rudawka Rymanowska na Wisłoku. Zakończenia wymagają rozpoczęte inwestycje związane z przystosowaniem do żeglugi odcinka Wisły od Oświęcimia do Krakowa.

Region wodny Środkowej Wisły (RZGW Warszawa)

Główne problemy gospodarki wodnej:

- ochrona wód: Brak jest cieków prowadzących wody I klasy czystości dla Wisły Środkowej i jej dorzecza. Rzeki z obszaru warszawskiego RZGW są drogami tranzytowymi w transporcie ładunków zanieczyszczeń ze Śląska, małopolski, Ukrainy i Białorusi. Istotnym problemem związanym z ochroną wód jest poprawa jakości w przekrojach ujęć wód dla celów konsumpcyjnych. Dla ochrony tych ujęć konieczne jest zrealizowanie przedsięwzięć związanych z oczyszczaniem ścieków wprowadzonych do rzek powyżej, w tym m.in.: dla Wisły – poprawa jakości ścieków zrzucanych do Wisły w Puławach, uruchomienie oczyszczalni ścieków w Górze Kalwarii, poprawa jakości wód rzeki Jeziorki oraz wybudowanie oczyszczalni ścieków dla Warszawy lewobrzeżnej, dla Pilicy – poprawa jakości ścieków zrzucanych do Narwi w miejscowościach Ostrołęka, Zambrów, Pułtusk oraz ochrona zlewni bezpośredniej Zbiornika Zegrzyńskiego.
- utrzymanie rzek: obecnie Wisła Środkowa na całej swej długości jest obwałowana, zachodzi konieczność stałej ochrony wałów przed zniszczeniem wskutek erozji bocznej. Wymaga to ustabilizowania czynnego koryta wody średniej rocznej.

Region wodny Dolnej Wisły (RZGW Gdańsk)

Główne problemy gospodarki wodnej:

- ochrona przed powodzią: występowanie zjawisk powodziowych na Dolnej Wiśle i w jej dorzeczu zdeteminowane jest spływem wód ze środkowego dorzecza Wisły, zrzutem lodu ze zbiornika Włocławek oraz warunkami lokalnymi panującymi w strefie przybrzeżnej Bałtyku, tj. wiatrami sztormowymi, uniemożliwiającymi spływ wód i lodu oraz włączającymi wody Zatoki Gdańskiej w ujścia rzek. Poważnym zagrożeniem, szczególnie dla ujściowego odcinka Wisły są powodzie zatorowe, występujące w okresie jesienno-zimowym, wówczas, gdy tworzy się pokrywa lodowa, jak i podczas

wiosennego spływu lodów. Powodzie zatorowe często występują w połączeniu ze spiętrzeniem sztormowym Wisły od strony Zatoki Gdańskiej. Zagrożone są wówczas obszary Żuław Gdańskich (położonych na lewym brzegu rzeki) oraz Żuław Wielkich (położonych na prawym brzegu rzeki), a także miasto Gdańsk. Celem uniknięcia powodzi zatorowej prowadzona jest akcja lodołamania – od strony Zatoki Gdańskiej, tj. od ujścia Wisły w górę. Obszary Żuław Wielkich, położonych w przeważającej części w depresji, narażone są na zalanie spiętrzonymi sztormem wodami Zalewu Wiślanego

Zagadnienia priorytetowe:

- zagospodarowanie Dolnej Wisły w celu udrożnienia koryta Wisły dla żeglugi i prowadzenia akcji przeciwpowodziowej,
- budowa stopnia wodnego Nieszawa - Ciechocinek na Wiśle dla zabezpieczenia istniejącego stopnia wodnego we Włocławku oraz infrastruktury technicznej w tym rejonie,
- ochrona zasobów wodnych w zakresie ilości i jakości w zlewniach rzek, w których zlokalizowane są ujęcia komunalne z wód powierzchniowych dla miast: Gdańsk, Bydgoszcz i Toruń,
- programy ochrony przeciwpowodziowej Żuław Gdańskich, Wielkich i Elbląskich – jako elementy warunków korzystania z wód.

3.4. Budowa KASKADY Dolnej Wisły w okresie do 2020 roku jako wielozadaniowych zbiorników wodnych, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego.

Związek Miast Nadwiślańskich, jako pozarządowa organizacja skupiająca większość miast położonych bezpośrednio nad Wisłą, opowiada się jednoznacznie za realizacją do 2020 roku Kaskady Dolnej Wisły, nie przesądzając w tej chwili szczegółowych rozwiązań technicznych. Rozwiązanie te muszą być dostosowane przede wszystkim do obowiązujących przepisów prawnych, w tym środowiskowych. Konieczne jest przeprowadzenie od nowa studiów lokalizacyjno – środowiskowych w powiązaniu z efektami ekonomiczno – społecznymi. Wynikiem tych studiów winno być określenie ilości stopni wodnych, ich wysokości, lokalizacji oraz sposobu ograniczenia skutków środowiskowych, przy wykorzystaniu najnowszych doświadczeń w tym zakresie.

Należy podkreślić, że ZMN opowiada się zdecydowanie za budową stopnia wodnego Nieszawa – Ciechocinek.

3.5. Żuławy Wiślane

Żuławy Wiślane znajdują się w delcie Wisły. Od południa ich granica sięga po Kwidzyn, od zachodu ich granicą jest morena Pojezierza Kaszubskiego, od wschodu Wysoczyzna Elbląska, zaś od północy Zalew Wiślany i Zatoka Gdańska. Całkowita powierzchnia Żuław wynosi około 150 tys. ha. **Około 30 proc. powierzchni Żuław stanowią tereny depresyjne, które w sposób naturalny, gdyby nie praca pompowni, byłyby zatopione.** Teren Żuław stanowią przede wszystkim grunty orne i pastwiska (jedne z najżyźniejszych w Polsce), praktycznie bez lasów. Przemysł to głównie zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego. Na terenie Żuław zlokalizowana jest Rafineria Gdańska.

Podstawową rolę na Żuławach odgrywa gospodarka wodna. Cały teren Żuław pokryty jest rowami melioracyjnymi i kanałami pompowymi, które doprowadzają wodę do stu pięciu stacji pomp, utrzymując w ten sposób odpowiedni poziom wód gruntowych. Jednocześnie przez Żuławy przepływa Wisła ze swoimi odnogami deltowymi (Nogat, Szkarpada, Martwa Wisła) oraz rzeki Motława, Radunia, Tuga (Święta), Elbląg i inne. Rzeki te (głównie Wisła), stwarzają, wraz z wodami morskimi w wyniku spiętrzeń wiatrowych oraz zatorów lodowych, bardzo duże zagrożenie powodziowe dla całych Żuław. Potencjalną powodzią, oprócz terenów rolniczych, zagrożone są m.in. miasta Gdańsk, Elbląg, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Malbork oraz wiele innych skupisk ludzkich.

Systemem gospodarki wodnej w imieniu Skarbu Państwa na terenie Żuław zarządzają Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Gdańsku (woj. pomorskie) i w Olsztynie (woj. warmińsko – mazurskie), Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku (jednostka nadzorowana przez Ministra Środowiska – jako organ administracji rządowej niezespólonej) oraz w niewielkim zakresie (rzeka Elbląg) Urząd Morski w Gdyni (podległy Ministrowi Infrastruktury. Wszystkie wymienione jednostki zarządzają w sposób komplementarny tym systemem, wzajemnie się uzupełniając.

Wieloletnie zaniedbania dotyczące zabezpieczeń przeciwpowodziowych spowodowały w wyniku powodzi w lipcu 2001 r. oraz na początku 2002 r. straty, które szacuje się tylko na terenie województw pomorskiego i warmińsko – mazurskiego **na kwotę ponad 500 milionów złotych.** Potencjalne straty mogą być znacznie większe, jeżeli natychmiast nie przystąpi się do zwiększenia środków na inwestycje i utrzymanie urządzeń wodnych, urządzeń melioracji podstawowych oraz śródlądowych wód powierzchniowych na tym obszarze.

Środki budżetowe, jakimi dysponują marszałkowie województw w ramach zleconych zadań rządowych oraz minister środowiska są zdecydowanie niewystarczające zarówno na utrzymanie systemu gospodarki wodnej. Środki te w ostatnich latach zaspokajały minimalne potrzeby w zakresie finansowania inwestycji na Żuławach zaledwie w kilkunastu procentach, zaś w zakresie utrzymania zaledwie w jednej trzeciej.

Specjaliści ostrzegają, że po okresie lat suchych następują lata mokre. Ponadto globalne zmiany klimatyczne powodują ekstremalne zjawiska atmosferyczne (vide: opady w lecie 2001, duże opady śniegu na przełomie lat 2001/2002 i nagłe ocieplenie). Jakkolwiek nie ma stuprocentowego zabezpieczenia przed zjawiskami naturalnymi, należy zrobić wszystko, mimo trudnej sytuacji budżetowej Państwa, aby uchronić się lub przynajmniej zminimalizować potencjalne straty.

Należy podkreślić, że Żuławy to nie tylko rolnictwo, ale także kilkadziesiąt tysięcy miejsc pracy w różnorodnych firmach. To także kilkuletnie dziedzictwo kulturalne o znaczeniu europejskim (od mennonitów do przesiedleńców z ziem wschodniej II Rzeczypospolitej) oraz unikatowe, środowisko przyrodnicze o charakterze antropogennym. **Jednak przede wszystkim to miejsce życia 250 tysięcy ludzi, którym Państwo powinno zapewnić - co najmniej - minimum bezpieczeństwa.**

Nakłady przewidziane ustawą nie mają służyć gospodarce wodnej jako takiej. Oznacza to wytyczenie takich kierunków działań bieżących i planowanych, aby nie tylko zachować istniejący stan rzeczy – bo już dzisiaj gospodarka wodna jest poważną barierą rozwoju – ale stan ten nieustannie poprawiać. Należy jasno i zdecydowanie podkreślić, że to nie gospodarka wodna jest celem samym w sobie. Gospodarka wodna musi pełnić rolę służebną wobec człowieka, służebną w sensie jego rozwoju i bezpieczeństwa, w tym także bezpieczeństwa przed powodzią i suszą oraz bezpieczeństwa ekologicznego.

Zaległości, które powstały w minionych latach należy jak najszybciej zlikwidować. Obecny stan elementów gospodarki wodnej na Żuławach nie zapewnia im nawet dostatecznej ochrony przed powodzią i podtopieniami. Grozi to nieobliczalnymi skutkami dla ludzi, gospodarki i przyrody i może doprowadzić do sytuacji, że Żuławy praktycznie znikną z mapy Polski i tym samym mapy Europy. Szansą dla Żuław jest wieloletni program, który stworzy warunki do działań zmierzających do nadrobienia wieloletnich zaległości i uniknięcia strat. Konsekwentna realizacja programu spowoduje, że po jego zakończeniu znacznie zmniejszą się środki na inwestycje w zakresie gospodarki wodnej na Żuławach.

Ze względu na specyficzną i unikatową nie tylko w skali kraju, ale także Europy (podobnie, choć nieco lepiej jest w Holandii), sytuację Żuław, stosowany dotychczas sposób finansowania zadań w zakresie gospodarki wodnej w odniesieniu do tego regionu ocenić należy jako niewystarczający i wymagający podjęcia specjalnych działań dla zapewnienia wyodrębnionych środków, co z kolei wymaga utworzenia ustawowej podstawy prawnej. Należy w tym miejscu podkreślić, że przyszłościowo trzeba dążyć do systemowej zmiany gospodarki wodnej w kraju, tak jak na przykład realizowane jest to w Holandii.

IV. Cele i obszary merytoryczne PROGRAMU

4.1. Główne cele PROGRAMU

Najważniejszym elementem każdego programu jest zdefiniowanie celów, które dzięki jego realizacji będą osiągnięte. Założone cele PROGRAMU to:

1. Ochrona przed powodzią, suszą i innymi nadzwyczajnymi zagrożeniami.
2. Poprawa ekosystemu dorzecza Wisły
3. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
4. Umożliwienie rozwoju gospodarczego, w tym rolnictwa, w dorzeczu Wisły, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.
5. Szeroko pojęta ochrona środowiska.

Cele, które wyznacza PROGRAM winny być tak skonstruowane, aby wynikały z nich konkretne efekty, łatwe do monitorowania.

Ochrona przed powodzią, suszą i innymi nadzwyczajnymi zagrożeniami.

W wyniku działań zmierzających do poprawy ochrony przed powodzią, suszą i innymi nadzwyczajnymi zagrożeniami powinno się osiągnąć:

- ryzyko strat powodziowych powinno być ograniczone do 25 proc. do roku 2020 r. w porównaniu z rokiem 1997,
- do 2006 r. ryzyko to powinno być ograniczone do 60 proc.,
- ryzyko strat wywołanych suszą powinno być ograniczone do 25 proc. do 2020 r. w porównaniu z rokiem 2003
- ryzyko strat wywołanych awariami obiektów hydrotechnicznych powinno być ograniczone do 90 proc. w porównaniu z rokiem 2003

Poprawa ekosystemu dorzecza Wisły

W wyniku realizacji PROGRAMU musi ulec poprawie różnorodność biologiczna na obszarze całego dorzecza, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy ekosystemów wodnych:

- a) w zakresie ichtiofauny – przywrócenie naturalnych gatunków ryb migrujących
- b) ptaki – utrzymanie i rozwój korytarzy ekologicznych
- c) fauna – przywrócenie naturalnych siedlisk zwierząt nadrzecznych, jednak z zachowaniem ostrożności w restytucji niektórych gatunków jak np. bobry

Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Poprawa jakości wód powierzchniowych:

- osiągnięcie klasy czystości wód umożliwiających:
 - pobór wody dla ludności i przemysłu z zastosowaniem prostych technik uzdatniania
 - możliwość kąpieli w rzekach i jeziorach, w tym do 2020 r. w całej Wiśle

Umożliwienie rozwoju gospodarczego, w tym rolnictwa, w dorzeczu Wisły, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Realizacja PROGRAMU musi umożliwić działania samorządów lokalnych i przedsiębiorców w następującym zakresie:

- dostateczna ilość wody do celów rolniczych i hodowlanych,
- możliwość rozwoju rekreacji związanej z wodą, od możliwości kąpieli, poprzez żeglugę do możliwości uzyskania kompleksowego produktu turystycznego,
- infrastruktura międzybrzegowa pozwalająca na swobodny przepływ osób i towarów
- umożliwienie poboru wody dla przemysłu
- żegluga śródlądowa, szczególnie o charakterze turystyczno – rekreacyjnym,
- energetyka wodna jako podstawowe odnawialne źródło energii, do wykorzystania których Polska jest zobowiązana przepisami unijnymi,
- w efekcie – powstanie wielu nowych miejsc pracy

4.2. Merytoryczne obszary PROGRAMU

Kompleksowy program zagospodarowania i ochrony Wisły i jej dorzecza, zgodnie z treścią Porozumienia Związku Miast Nadwiślańskich, powinien obejmować następujące zagadnienia:

- czystość wód i środowiska przyrodniczego;
- ochrona przed zagrożeniami powodziowymi;
- symbiozę miast i gmin z rzeką popartą planami przestrzennymi i strategiami lokalnymi;
- problemy gospodarki wodnej;
- możliwość przeciwdziałaniu bezrobociu w związku z działaniami związanymi z rzeką;
- możliwość rozwoju energetyki wodnej, jako podstawowego źródła energii odnawialnej,
- możliwość rozwoju transportu wodnego;
- rozwój turystyki wodnej, żeglugi, sportu i rekreacji;
- dziedzictwo kulturowe.

Pochodną wyżej wymienionych zapisów jest wypracowanie założeń koordynacji działań w dorzeczu rzeki Wisły na poziomie ponadregionalnym na zasadzie współpracy i współdziałania jednostek samorządowych, rządowych, naukowo badawczych i podmiotów gospodarczych, jako systemu realizacji Programu dla Wisły i jej Dorzecza na lata 2004- 2020.

Zakłada się, że Program obejmie następujące obszary merytoryczne:

- 1) **ochronę zasobów i czystości wód podziemnych i powierzchniowych;**
- 2) **przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom;**
- 3) **ochronę środowiska, zasobów przyrody i krajobrazu;**
- 4) **rozwój gospodarczego dorzecza.**

Ochrona zasobów i czystości wód podziemnych i powierzchniowych

- ›Racjonalizacja zużycia wody, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości wody dla ludności (ludność – wody podziemne, przemysł – powierzchniowe)
- ›Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód podziemnych i powierzchniowych, w tym w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- ›Identyfikacja zanieczyszczeń obszarowych i ich unieszkodliwianie
- ›Określenie zasobności poszczególnych zlewni w wodę i związane z tym wytyczne w planowaniu przestrzennym
- ›Bilanse wodno – gospodarcze poszczególnych zlewni
- ›Wspomaganie tworzenie warunków korzystania z wód dorzeczy jako aktu prawa miejscowego

Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom:

›Ochrona przeciwpowodziowa:

. czynna:

- .Zbiorniki przeciwpowodziowe, szczególnie w dorzeczu Górnej Wisły
- .Mała retencja
- .Poldery przeciwpowodziowe
- .Lodołamanie

. bierna:

- .Wały przeciwpowodziowe
- .Regulacja rzek i potoków górskich

. nieinwestycyjna

- .Planowanie przestrzenne
- .Wywłaszczenia
- .Systemy podatkowe i ubezpieczeniowe

. postępowanie w czasie wystąpienia powodzi

- .Plany działań kryzysowych
- .Edukacja przeciwpowodziowa

➤ Ochrona przed suszą:

.Retencja powierzchniowa i podziemna, w tym mała retencja i zwiększanie lesistości dorzecza

.Racjonalizacja zużycia wody i zachowania jej dobrej jakości

➤ Zapobieganie awariom przemysłowym i budowli hydrotechnicznych

Ochrona środowiska, zasobów przyrody i krajobrazu

➤ Wyznaczenie obszarów objętych ochroną przyrody i krajobrazu, ze szczególnym uwzględnieniem elementów strategii województw oraz programów ogólnopolskich – w tym programu Natura 2000

➤ Wyznaczenie obszarów podlegających ochronie w ramach konwencji międzynarodowych

➤ Rozwiązywanie konfliktów pomiędzy ochroną przyrody a rozwojem gospodarczym, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

➤ Przeciwdziałanie negatywnym skutkom rozwoju gospodarczego w dorzeczu, ze szczególnym uwzględnieniem ichtiofauny

➤ Wyznaczenie i realizacja obszarów podlegających renaturyzacji

➤ Ochrona unikalnych wartości krajobrazowych w dorzeczu

➤ Ochrona dziedzictwa kulturowego w dorzeczu, ze szczególnym uwzględnieniem zabytkowych obiektów hydrotechnicznych (np. kanały) oraz urbanistycznych (np. lokacje miast położonych nad rzekami)

Rozwój gospodarczy dorzecza rzeki Wisły

➤ **Turystyka i rekreacja związana z wodą**

. przystanie, mariny, stacje wodne dla turystyki jachtowej, kajakowej i motorowodnej

. rewitalizacja żeglownych szlaków turystycznych

. rozwój turystyki wodnej w aspekcie międzynarodowym

. kąpieliska i kompleksy rekreacyjne

➤ **Energetyka wodna**

. określenie możliwego do wykorzystania potencjału hydroenergetycznego w dorzeczu

. wskazanie miejsc budowy elektrowni wodnych

➤ **Żegluga śródlądowa**

. określenie możliwości wykorzystania żeglugi towarowej jako alternatywnej formy transportu, szczególnie towarów masowych

-
- . określenie kompromisu pomiędzy parametrami dróg wodnych a dostosowywaniem taboru do tych parametrów
 - . rozwój żeglugi turystycznej i indywidualnej

· **Komunikacja międzybrzegowa**

- . wskazanie miejsc przepraw stałych i promowych, w powiązaniu z budową innych obiektów oraz z ich skutkami

· **Woda dla przemysłu**

- . podział dorzecza na obszary o możliwościach poboru wody dla przemysłu

· **Rybacktwo śródlądowe i wędkarstwo**

- . wskazanie wód dostępnych dla rybactwa i wędkarstwa
- . wskazanie obszarów umożliwiających rozwój rybactwa hodowlanego

· **Planowanie przestrzenne**

- . wskazanie obszarów dostępnych dla rozwoju osadnictwa, ochrony przyrody,
- . wskazanie obszarów deficytowych w wodę, skutkujących ograniczenia działalności gospodarczej.

V. Sposoby rozwiązania problemów

5.1. Kryteria ustalenia zadań priorytetowych

Celem ustalania kryteriów jest przede wszystkim to, by w sposób jak najbardziej obiektywny ustalić listę inwestycji priorytetowych do realizacji i aby zapobiec działaniom lokalnego lobby. Brak kryteriów powoduje, że silne lobby jest zdolne doprowadzić do realizacji inwestycji, które nie wymagają realizacji w pierwszej kolejności.

W pkt. 3.2. dokonano podziału problemów na lokalne i ponadlokalne.

Spośród ponadlokalnych należy zidentyfikować problemy:

- jakości wód (poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej - powiązanie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych),
- bezpieczeństwa powodziowego (realizacja zbiorników retencyjnych w dorzeczu Górnej Wisły i na karpackich dopływach Wisły, renowacja wałów przeciwpowodziowych Wisły i jej dopływów),
- bezpieczeństwo doliny Dolnej Wisły (budowa stopnia wodnego poniżej Włocławka – Nieszawa), **a także w perspektywie realizacja Kaskady Dolnej Wisły**
- zaopatrzenia ludności w wodę w okresach suszy (budowa zbiorników retencyjnych gł. w dorzeczu Środkowej Wisły)
- ochrony przeciwpowodziowej Żuław,
- modernizacji tras żeglownych dla celów turystycznych i towarowych (rewitalizacja systemu dróg wodnych na Mazurach i Warmii, odbudowa urządzeń wodnych trasy E 70 Odra- Bałtyk, modernizacja dróg wodnych Zalew Zegrzyński – jeziora mazurskie, oraz regionalne odcinki Wisły środkowej np. odcinek puławski, modernizacja drogi wodnej na górnej Wiśle),
- restytucji ryb wędrownych.

5.2. Podstawowe zadania priorytetowe

Inwestycje o priorytetowym znaczeniu obejmują dziedziny:

- a) ochrony przed powodzią
- b) ochrony wód będących źródłem wody pitnej
- c) dróg wodnych
- d) ekosystemów wodnych
- e) szeroko pojętej ochrony środowiska

W tabelach, stanowiących załącznik do Programu przedstawiono najważniejsze zadania w dorzeczu Wisły. Tabela ta jest otwarta na różne inicjatywy, a także zmieniające się uwarunkowania.

VI. Zarządzanie PROGRAMEM

6.1. Uczestnicy PROGRAMU i ich rola

Podmioty uczestniczące w przygotowaniu PROGRAMU

- administracja rządowa, w szczególności Minister Środowiska jako Pełnomocnik Rządu ds. Programu Wisła 2020
- administracja samorządowa wszystkich szczebli
- związki miast i gmin
- jednostki naukowo – badawcze
- organizacje pozarządowe (NGOs), w tym ekologiczne (np. WWF) i gospodarcze (np. TEW i TRMEW)
- podmioty gospodarcze
- osoby fizyczne
- Biuro Programu dla Wisły i jej dorzecza

Podmioty realizujące PROGRAM

- administracja rządowa, a w szczególności regionalne zarządy gospodarki wodnej, regionalne dyrekcje lasów państwowych, parki narodowe, urzędy żeglugi śródlądowej i urzędy morskie
- administracja samorządowa, zgodnie z kompetencjami ustawowymi (np. zarządy melioracji i urzędów wodnych w zakresie biernej ochrony przeciwpowodziowej i pompowni melioracyjnych, gminy w zakresie oczyszczania ścieków)
- podmioty gospodarcze
- podmioty mieszane w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego

6.2. Udział społeczeństwa w zarządzaniu PROGRAMEM (otwarte planowanie)

Instrumenty, które winny być zastosowane dla osiągnięcia celów PROGRAMU:

- (1) Zwiększenie indywidualnej odpowiedzialności jednostki i grup społecznych w zakresie przestrzegania przepisów środowiskowych.
- (2) Zastosowanie systemów zarządzania środowiskiem (np. ISO 14001, wdrażanie planów ochrony środowiska, sporządzanie raportów oddziaływania na środowisko itp.)
- (3) Włączenie zainteresowanych grup lokalnych i zrzeszonych w otwartą procedurę planowania przestrzennego uwzględniającego wymogi środowiska poprzez dyskusje i spotkania itp.
- (4) Regularne organizowanie dyskusji z osobami kompetentnymi lub zainteresowanymi, co przyczyni się do ciągłej wymiany poglądów na szczeblu krajowym i transgranicznym, a nade wszystko będzie mieć pozytywne skutki dla przyszłego planowania przestrzennego.

- (5) Wykorzystanie środków masowego przekazu (np. radio, telewizja, internet itp.) w przypadku podwyższonego prawdopodobieństwa zaistnienia konfliktu.
- (6) Inicjowanie projektów pilotażowych dla regionów wodnych.
- (7) Wzrost świadomości społecznej poprzez edukację ekologiczną w szkołach i programy środowiskowe dla dorosłych.

6.3. Struktura zarządzania PROGRAMEM

Propozycja zarządzania PROGRAMEM

➤Etap I – do czasu ustanowienia Ustawy Wiślanej

- Wariant I – Biuro przygotowuje PROGRAM w całości (we współpracy z odpowiednimi instytucjami) i przedstawia go ministrowi właściwemu ds. gospodarki wodnej do akceptacji w celu przedłożenia go w Sejmie RP jako Projektu rządowego
 - Wariant II – Biuro wspomaga ministra właściwego ds. gospodarki wodnej w przygotowaniu programu rządowego Wisła 2020, szczególnie od strony potrzeb samorządowych. Po połączeniu obu części zostaje on przedłożony Sejmowi
- W wyniku uzgodnień dokonano wyboru wariantu I.

6.4. Zadania i rola Biura Programu dla Wisły i Jej Dorzecza

W dniu 2 czerwca 2000 r. w Toruniu zostało powołane Biuro Programu dla Wisły i jej dorzecza. Porozumienie w tej sprawie zostało podpisane przez wojewodów i marszałków województw leżących w dorzeczu rzeki Wisły z udziałem Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministra Środowiska oraz:

- Związku Miast Nadwiślańskich,
- Ligi Morskiej i Rzecznej,
- Stowarzyszenia Dorzecza Wisły „Wisła”,
- Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych,
- Rady Instytutu Inżynierii i Gospodarki Wodnej Politechniki Krakowskiej.

W swoim założeniu realizacja Programu dla Wisły i jej dorzecza miała być prowadzona przez Biuro w oparciu o prace zespołów merytorycznych, do udziału w których zostaną zaproszone instytuty, uczelnie specjalistyczne, stowarzyszenia branżowe, w tym środowiska hydrologów, hydrotechników, specjalistów żeglugi śródlądowej, urbanistów, meliorantów, rolników, leśników, przyrodników i ekologów etc. oraz współpracę z następującymi urzędami administracji i stowarzyszeniami:

- Kancelarią Prezesa Rady Ministrów – Biurem ds. Usuwania Skutków Powodzi;
- Ministerstwem Środowiska,
- Biurem Gospodarki Wodnej w Warszawie,

-
- Regionalnymi Zarządami Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Gliwicach, Krakowie i Warszawie;
 - Organami doradczymi i opiniodawczymi Ministra Środowiska, w tym szczególnie z Radą Gospodarki Wodnej, Państwową Radą Ochrony Środowiska, Państwową Radą Ochrony Przyrody, Radą Geologiczną, Radą Leśnictwa, Radą Koordynacyjną Programów Naukowo Badawczych,
 - Szefem Obrony Cywilnej Kraju,
 - Urzędem Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast;
 - Ministerstwem Gospodarki;
 - Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska,
 - Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
 - Ministerstwem Infrastruktury;
 - Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
 - Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych i dyrekcjami regionalnymi;
 - Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
 - Państwową Inspekcją Ochrony Środowiska;
 - Zarządami urzędów marszałkowskich;
 - Urzędami wojewódzkimi;
 - Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska;
 - Zarządami Parków Narodowych;
 - Zarządami Parków Krajobrazowych;
 - Zarządami powiatów;
 - Związkiem Miast Nadwiślańskich;
 - Związkami jednostek samorządowych;
 - Samorządami Miast i Gmin Nadwiślańskich;
 - Organizacjami pozarządowymi, w szczególności ekologicznymi i środowiskowymi;

Lista wymienionych podmiotów nie jest pełna i Biuro będzie współpracować z organizacjami branżowymi i ekologicznymi, a także z osobami fizycznymi, których wiedza i doświadczenie mogą wzbogacić założenia i treść Programu.

Rada Programowa

Istotnym czynnikiem w przygotowaniu Programu jest powołana przez Biuro w dniu 27 maja 2002 r. Rada Programowa. Zadaniem Rady jest ocena zgromadzonych materiałów oraz zaopiniowanie zdefiniowanych na poziomie województwa samorządowego zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć gospodarczych.

Główne zadania Biura w tym etapie to:

- Przygotowanie strategii i założeń programowych,
- Określenie zhierarchizowanego planu strategicznych zadań inwestycyjnych i działań gospodarczych o zasięgu regionalnym na poziomie województw,
- Synteza programów w obszarze dorzecza we współpracy z Radą Programową i odnośnymi ministerstwami,
- Przedłożenie Programu Związkowi Miast Nadwiślańskich do konsultacji,
- Konsultacje i uzgodnienia dotyczące źródeł finansowania – w tym z samorządami wojewódzkimi i funduszami ekologicznymi,
- Opracowanie PROGRAMU w wariantach ustawy o wieloletnim programie dla Wisły i jej dorzecza 2020 albo co najmniej programu przyjętego przez rząd RP

➤Etap II – po ustanowieniu Ustawy Wiślanej

- pracami związanymi z PROGRAMEM kieruje Pełnomocnik PROGRAMU powołany przez Radę Ministrów
- zostaje powołany Komitet Sterujący
- bieżącą koordynacją PROGRAMU zajmuje się Biuro Programu
- realizatorami (beneficjentami) PROGRAMU są podmioty, zgodnie z ich kompetencjami (RZGW, samorzady, podmioty gospodarcze)

Po uchwaleniu ustawy o wieloletnim Programie dla Wisły i Jej dorzecza albo przyjęcia PROGRAMU przez rząd RP, konieczna będzie reorganizacja zarządzania Programem.

Biuro Programu będzie nadal funkcjonować. Z uwagi na ustawę o finansach publicznych, będzie to program rządowo-samorządowy, z właściwym umocowaniem prawnym. Zostanie powołany Pełnomocnik (przez Radę Ministrów) Programu oraz Komitet Sterujący.

Pełnomocnik Programu

- Pełnomocnik Programu zostaje powołany przez Radę Ministrów
- Pełnomocnik Programu może być jednocześnie dyrektorem Biura Programu.

Do zadań Pełnomocnika Programu należy m.in.:

- wdrożenie Programu;
- stała współpraca z instytucjami rządowymi, samorządowymi oraz innymi, do kompetencji których należy realizacja zadań w zakresie zbieżnym z Programem lub przekazującymi w jakiegokolwiek formie środki na realizację Programu;
- wspomaganie merytoryczne Ministra właściwego ds. gospodarki wodnej oraz innych organów rządowych i samorządowych w sprawach związanych z problematyką

zrównoważonego rozwoju dorzecza rzeki Wisły, w szczególności z przygotowaniem do wdrożenia PROGRAMU;

- odpowiedzialność za realizację PROGRAMU, poprzez koordynację prac oraz sprawozdawczość;
- współpraca z Pełnomocnikiem Rządu ds. Obsługi Środków Finansowych Pochodzących z Unii Europejskiej w zakresie przekazywania i dysponowania środkami pochodzącymi z funduszy wspólnotowych;
- sporządzanie i przekazywanie stosownych raportów ze stanu realizacji PROGRAMU oraz sporządzenie raportu końcowego.

Komitet Sterujący

Komitet Sterujący, składa się z:

- przedstawiciela Prezesa Rady Ministrów jako Przewodniczącego,
- trzech przedstawicieli Związku Miast Nadwiślańskich,
- po jednym przedstawicielu ministrów właściwych do spraw: gospodarki wodnej, finansów publicznych, administracji publicznej, rolnictwa i rozwoju wsi, rozwoju regionalnego, gospodarki, transportu, gospodarki morskiej i środowiska,
- przedstawiciela Komitetu Integracji Europejskiej lub odpowiednika,
- po jednym przedstawicielu wojewodów i zarządów województw: śląskiego, małopolskiego, podkarpackiego, lubelskiego, mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, łódzkiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego,
- po jednym przedstawicielu regionalnych zarządów gospodarki wodnej w Gdańsku, Gliwicach, Krakowie i Warszawie,
- trzech przedstawicieli nauki reprezentujących dziedziny ekologii, gospodarki wodnej i ochrony wód,
- pięciu przedstawicieli organizacji ekologicznych i środowiskowych wybranych spośród kandydatów zgłoszonych przez te organizacje.

Komitet Sterujący jest ciałem opiniodawczym, powołanym w celu rozpatrywania kierunków realizacji zadań PROGRAMU.

Pracami Komitetu kieruje Prezydium, w skład którego wchodzi Przewodniczący oraz trzech członków Komitetu.

Do zadań Komitetu Sterującego należy:

- inicjowanie i koordynacja działalności związanej z realizacją zadań PROGRAMU;
- współdziałanie z pełnomocnikiem PROGRAMU w zakresie jego realizacji;
- ocenianie stanu prac oraz wyznaczanie ich kierunków na podstawie raportów sporządzanych przez instytucje odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych zadań;

-
- sprawowanie funkcji opiniodawczej nad PROGRAMEM poszczególnych w zakresie realizacji poszczególnych zadań opracowywanymi przez pełnomocnika;
 - opiniowanie i inicjowanie ważniejszych aktów prawnych związanych z zadaniami PROGRAMU oraz innymi, szczególnie mającymi na celu podwyższenie poziomu zabezpieczenia przeciwpowodziowego w dorzeczu Wisły;
 - opiniowanie i ocena realizacji centralnych oraz wojewódzkich planów społeczno – gospodarczych w zakresie związanym z realizacją PROGRAMU.

Organizacja Biura

Do zadań Biura należeć będzie:

- koordynacja realizowaniem poszczególnych zadań,
- inwentaryzacja nowych inicjatyw i programów cząstkowych oraz korelowanie ich z PROGRAMEM,
- bieżąca inwentaryzacja danych w systemie cyfrowym, monitorowanie stanu realizacji zadań inwestycyjnych i badawczych związanych z realizacją PROGRAMU,
- współpraca z instytucjami międzynarodowymi, w szczególności w celu pozyskiwania i wydatkowania środków pochodzących z międzynarodowych funduszy pomocowych;
- współpraca z instytucjami realizującymi poszczególne zadania, współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- obsługa administracyjno – prawna PROGRAMU.
- współpraca z instytucjami udostępniającymi środki finansowe,
- bieżące oraz końcowe opiniowanie wykonywanych inwestycji,
- bieżąca analiza danych, modyfikacja programu oraz formułowanie nowych zadań,
- udostępnianie danych zainteresowanym jednostkom: samorządowym, badawczym, organizacjom społecznym i pozarządowym, działającym na rzecz Wisły
- tworzenie lobby społecznego na rzecz Wisły,
- polityka informacyjna PROGRAMU.

Istotą zarządzania jest zapewnienie PROGRAMOWI możliwie najbardziej skutecznego schematu działania – opierającego się na dotychczas istniejących strukturach organizacyjnych, zgodnie z kompetencjami obowiązującymi w administracji państwowej oraz ogólnie przyjętymi zwyczajami w tym zakresie, obowiązującymi w instytucjach finansujących.

Zadaniem Pełnomocnika Programu i Biura będzie jedynie merytoryczne przygotowanie i wdrażanie PROGRAMU, z pełnym poszanowaniem samodzielności i kompetencji poszczególnych jednostek wdrożeniowych.

VII. Źródła finansowania PROGRAMU

Finansowanie PROGRAMU:

- Podstawą sukcesu realizacji PROGRAMU jest jego finansowanie
- Należy osiągnąć efekt synergii poprzez finansowanie z różnych źródeł:
 - budżetu państwa – najlepiej w ramach ustawy o PROGRAMIE wieloletnim
 - funduszy celowych krajowych, przede wszystkim z NFOŚiGW, WFOŚiGW, EkoFunduszu
 - funduszy unijnych, których beneficjentami są przede wszystkim samorządy i podmioty gospodarcze
 - środków prywatnych, ze szczególnym uwzględnieniem partnerstwa publiczno – prywatnego

Zadania gospodarki wodnej należą do inwestycji o długim okresie przygotowawczym, związanym prawie zawsze z koniecznością pozyskania gruntu, wykonaniu projektów i raportów o stanie środowiska oraz wpływu planowanej inwestycji na środowisko. Dla wielu wcześniej nie planowanych inwestycji konieczna będzie również zmiana planu miejscowego. Z tych względów po analizie ww. uwarunkowań przyjęto za „Długookresową Strategią Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Polska - 2025”, że identyfikacja potrzeb w zakresie gospodarki wodnej powinna być sporządzona ze znacznym horyzontem czasowym. Dla PROGRAMU przyjęto okres analogiczny jaki zakładają samorządy wojewódzkie w planach regionalnych tj. rok 2020, z kroczącym systemem przygotowywania kolejnych inwestycji od strony projektowej i montażu ich finansowania do roku 2006, 2010 i 2020.

Gospodarka wodna w obecnym systemie prawnym wymaga wspólnego finansowania zadań regionalnych przez administrację rządową i samorządową. Wynika to z obowiązujących regulacji prawnych oraz z zasad planowania inwestycji regionalnych w okresie przedakcesyjnym jak również w okresie pierwszych lat przynależności do UE.

Regionalne zadania inwestycyjne generalnie mogą być finansowane ze środków własnych samorządów, środków funduszy ekologicznych oraz funduszy UE zgodnie z programami rządowymi. Na mocy planu wieloletniego w programie mogą uczestniczyć także środki budżetowe państwa.

Finansowanie programu wieloletnich działań może być formułowane w kolejnych etapach - zgodnie z horyzontami programów rządowych i programów UE.

Potrzeba opracowania PROGRAMU wynika z przyjętych procedur planistycznych w okresie przedakcesyjnym, jak również w pierwszych latach przynależności do UE. Jest to istotna zbieżność z inicjatywą Związku Miast Nadwiślańskich.

Obecnie planowanie inwestycji regionalnych jest realizowane w oparciu o następujące dokumenty:

- Ogólne przepisy funduszy strukturalnych – wprowadzone rozporządzeniem Rady nr 1260 z 12. 06. 1999;
- Narodową Strategię Rozwoju Regionalnego -2001-2006;
- Ustawę o zasadach wspierania rozwoju regionalnego

Powyższe zasady planowania będą uzupełnione o Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) **opracowywany przez urzędy marszałkowskie na lata 2004 – 2006**, określający cele i kierunki, na które zostaną przeznaczone środki pochodzące z funduszy strukturalnych w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Powyższy program przygotowuje Ministerstwo Gospodarki we współpracy z samorządami na poziomie województw, a nawet powiatów, w oparciu o wcześniej przyjęte cele, priorytety i zasady alokacji środków pochodzących z funduszy europejskich oraz środków budżetowych państwa.

ZPORR będzie również zarządzany przez Ministerstwo Gospodarki, co w założeniach ma zapewnić sprawne sterowanie realizacją wspólnie finansowanych inwestycji.

Poza programem ZPORR powstają sektorowe programy operacyjne (SPO) które również na etapie realizacji będą sterowane centralnie. Wśród nich w finansowaniu zadań związanych z PROGRAMEM mogą być wykorzystane w zasadzie wszystkie programy operacyjne tj:

- SPO Wzrost Konkurencyjności Gospodarki,
- SPO Rozwój Zasobów Ludzkich,
- SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich,
- SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb,
- SPO Transport,
- SPO Ochrona Środowiska i gospodarka wodna.

Biorąc pod uwagę czas niezbędny na przygotowanie regionalnych zadań gospodarki wodnej, wyżej określony tryb planowania inwestycji w okresie przejściowym pokrywa się z pracami przygotowawczymi do PROGRAMU. Spójność procedur planistycznych przy programach operacyjnych powstaje w Ministerstwie Gospodarki i na poziomie władz samorządowych które, od wiosny 2002 pracują równolegle nad identyfikacją zadań inwestycyjnych nakierowanych na gospodarkę wodną.

Rola i znaczenie spójnego PROGRAMU zaistnieje w całym zakresie po roku 2006, kiedy odpowiedzialność za przygotowanie regionalnych programów rozwoju, a tym samym

ustalenia zadań współ finansowanych z funduszy europejskich przejdzie w całości na poziom województwa samorządowego.

Biorąc pod uwagę że z akcesją Polski do Unii Europejskiej został powiązany Narodowy Program Rozwoju na lata 2004-2006 i sektorowe programy operacyjne – pierwszym etapem planowania inwestycji w PROGRAMIE powinien być rok 2006.

W horyzoncie lat 2004 - 2006 źródłami finansowania projektów inwestycyjnych związanych z gospodarką wodną będą:

Fundusze UE w tym:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego –ERDF,
- Europejski Fundusz Społeczny – ESF,
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej EAGGF,
- Fundusz wspierania rybołówstwa – FIG.
- środki budżetowe państwa
- budżety jednostek samorządu,
- środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz środki wojewódzkich , powiatowych i gminnych funduszy ekologicznych,
- inne - jak środki Banku Ochrony Środowiska, Narodowej Fundacji Ochrony Środowiska, pożyczki Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju we współdziałaniu z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz środki Funduszu Spójności UE.
- Środki prywatne

Po roku 2004 mogą być również fundusze finansujące inwestycje rozpoczęte do 2003 r w tym:

- Środki funduszu SAPARD,
- Środki Funduszu Spójności,

Podstawową barierą we współfinansowaniu inwestycji przez fundusze UE będzie zdefiniowanie ponadregionalnych zadań gospodarki wodnej, które zostaną uznane za równie ważne przez odnośne administracje, i dla których będzie możliwe ustalenie źródeł finansowania inwestycji – stąd też prowadzone prace nad PROGRAMEM są szczególnie ważne w tym aspekcie.

VIII. Projekt ustawy

Projekt roboczy ustawy**USTAWA**

z dnia r.

o ustanowieniu programu wieloletniego "Program dla Wisły i jej dorzecza 2020".

Art. 1. 1. Ustanawia się wieloletni „Program dla Wisły i jej dorzecza 2020”, zwany dalej „PROGRAMEM”, obejmujący swym zakresem zrównoważony rozwój na obszarze dorzecza Wisły.

2. Program jest programem wieloletnim w rozumieniu art. 80 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 49, poz. 485, Nr 70, poz. 778 i Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 6, poz. 69, Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 95, poz. 1041, Nr 119, poz. 1251 i Nr 122, poz. 1315 oraz z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 46, poz. 499 i Nr 88, poz. 961) i jest realizowany w latach 2005-2016.

Art. 2. W ramach Programu podejmuje się zadania dotyczące:

- 1) ochrony zasobów i czystości wód podziemnych i powierzchniowych;
- 2) przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom;
- 3) ochrony środowiska, zasobów przyrody i krajobrazu;
- 4) rozwoju gospodarczego dorzecza.

Art. 3. Program jest realizowany przez Radę Ministrów.

Art. 4. 1. Tworzy się Komitet Sterujący „PROGRAMU”, zwany dalej „Komitetem”, jako organ opiniodawczo-doradczy Rady Ministrów.

2. W skład Komitetu wchodzi:

- 1) przedstawiciel Prezesa Rady Ministrów jako Przewodniczący,
- 2) trzech przedstawicieli Związku Miast Nadwiślańskich,
- 3) po jednym przedstawicielu ministrów właściwych do spraw: gospodarki wodnej, finansów publicznych, administracji publicznej, rozwoju wsi, rozwoju regionalnego, gospodarki, transportu, gospodarki morskiej i środowiska,
- 4) przedstawiciel Komitetu Integracji Europejskiej (lub odpowiednika),
- 5) po jednym przedstawicielu wojewodów i zarządów województw: śląskiego, małopolskiego, podkarpackiego, lubelskiego, mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, łódzkiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego,
- 6) po jednym przedstawicielu regionalnych zarządów gospodarki wodnej w Gdańsku, Gliwicach, Krakowie i Warszawie,
- 7) trzech przedstawicieli nauki reprezentujący dziedziny ekologii, gospodarki wodnej i ochrony wód,

-
- 8) pięciu przedstawicieli organizacji ekologicznych i środowiskowych wybrani spośród kandydatów zgłoszonych przez te organizacje.

3. Pracami Komitetu kieruje Prezydium, w skład którego wchodzi Przewodniczący oraz dwóch członków Komitetu powoływanych przez Prezesa Rady Ministrów.

4. Do zadań Komitetu należy:

- 1) ustalanie kierunków realizacji zadań,
- 2) inicjowanie działalności związanej z realizacją zadań PROGRAMU,
- 3) ocenianie stanu prac oraz wyznaczanie kierunków ich realizacji,
- 4) opiniowanie i inicjowanie aktów prawnych związanych z realizacją zadań PROGRAMU,
- 5) prowadzenie konsultacji społecznych przy realizacji PROGRAMU oraz poszczególnych inwestycji przewidzianych w PROGRAMIE,

5. Komitet działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu pracy zatwierdzonego przez Prezesa Rady Ministrów.

Art. 5. Łączne nakłady na finansowanie PROGRAMIE w całym okresie jego realizacji nie mogą przekroczyć kwoty zł, w tym zł z budżetu państwa, ustalonej w cenach zadań z roku 2004 i przeliczanej na ceny z roku realizacji zadań.

Art. 6. Planowane nakłady w poszczególnych latach na realizację zadań, o których mowa w art. 2, oraz planowaną strukturę środków finansowych w realizacji zadań inwestycyjnych określają odpowiednio załączniki.

Art. 7. Rada Ministrów przedstawia Sejmowi, nie później niż do dnia 31 marca, roczną informację o realizacji zadań wynikających z PROGRAMU.

Art. 8. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.